

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA PRÁVA

Nová úprava společnosti s ručením omezeným z pohledu podnikatele

New regulation of a limited liability company from the perspective of
entrepreneurs

Student: Jan Veverka

Vědoucí bakalářské práce: JUDr. Ing. Josef Šilhán, Ph.D.

Ostrava 2013

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra práva

Zadání bakalářské práce

Student: **Jan Veverka**
Studijní program: B6208 Ekonomika a management
Studijní obor: 6208R011 Ekonomika a právo v podnikání
Téma: Nová úprava společnosti s ručením omezeným z pohledu podnikatele
New Regulation of a Limited Liability Company from the Perspective of
Entrepreneurs

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
 2. Vývoj a základní rysy právní úpravy s.r.o.
 3. Nejvýznamnější změny v nové úpravě s.r.o. v zákoně o obchodních korporacích
 4. Možnosti a rizika vyplývající z nové úpravy z pohledu podnikatele
 5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

BARTOŠÍKOVÁ, Miroslava a Ivana ŠTENGLOVÁ. *Společnost s ručením omezeným*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2006. 660 s. Beckova edice právo a hospodářství. ISBN 80-7179-441-4.
Eliáš, Karel et al. *Kurs obchodního práva. Obchodní společnosti a družstva*. 6. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010. 503 s. ISBN 80-7400-048-5.
HAVEL, Bohumil. *Zákon o obchodních korporacích s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. Ostrava: Sagit. 2012. 287 s. ISBN 978-807-2089-239.

Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí bakalářské práce: **JUDr. Ing. Josef Šilhán, Ph.D.**

Datum zadání: 23.11.2012
Datum odevzdání: 10.05.2013

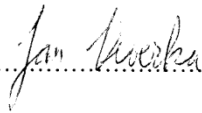
JUDr. Bohuslav Halfar
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem celou bakalářskou práci včetně příloh vypracoval samostatně.

V Ostravě dne 10. 5. 2013

Podpis.....

Obsah

1	Úvod.....	5
2	Vývoj a základní rysy právní úpravy s.r.o.	7
3	Nejvýznamnější změny v s.r.o. v Zákoně o obchodních korporacích	10
3.1	Základní vymezení s.r.o.....	11
3.2	Vklady společníků a základní kapitál	13
3.3	Změny základního kapitálu	15
3.4	Podíl společníka na společnosti	16
3.5	Řetězení	18
3.6	Postavení společníka v s.r.o.....	19
3.6.1	Podíl na zisku	19
3.6.2	Vypořádací podíl	21
3.6.3	Právo na informace.....	22
3.6.4	Společnická žaloba	23
3.6.5	Vystoupení společníka ze společnosti	23
3.6.6	Vkladová povinnost.....	25
3.6.7	Odevzdat kmenový list.....	25
3.6.8	Příplatková povinnost.....	26
3.6.9	Zánik společníka	26
3.7	Orgány společnosti	28
3.7.1	Valná hromada	28
3.7.2	Jednatel.....	30
3.7.3	Prokurista	34
3.7.4	Dozorčí rada	35
3.8	Jednočlenná společnost.....	35
3.9	Přechodná ustanovení	36
4	Mechanismy ochrany společníků a věřitelů.....	38

4.1	Ručení jednatelů a zákaz vykonávání funkce	38
4.2	Pravidla Wrongful tradingu	40
4.3	Regulace podnikatelských seskupení	41
4.4	Hlasování valné hromady	42
4.4.1	Per rollam	43
4.4.2	Kumulativní hlasování	44
5	Závěr	45
	Seznam použité literatury	48
	Seznam obrázků	50
	Seznam zkratk	51

1 Úvod

Rok 2014 bude jistě rokem velikých změn na poli českého soukromého práva. Po velmi dlouhé cestě zpracovávání a schvalování vstoupí v účinnost Nový Občanský zákoník¹ a Zákon o obchodních korporacích², které nahrazují současný Občanský zákoník³ a Obchodní zákoník⁴. České soukromé právo, jež prošlo v době normalizace degradací ve formě vyvlastnění soukromého majetku a ve své podstatě neexistencí soukromého podnikání, bylo naprosto změněno v 90. letech. Nadšení a snaha, které nahrazovaly zkušenosti a znalosti, tak vytvořily nepřehledný systém ustanovení, jež by měl nyní konečně doznat změny. Po více než 20 letech od uvolnění režimu tak přichází obroda soukromého práva.

S určitou jistotou lze říci, že mnoho českých společností zaznamená v souvislosti s rekodifikací soukromého práva určité obtíže v rámci svého podnikání. Takové obtíže mohou vzniknout s potřebou přepracování stávajících společenských smluv (zakladatelských listin) či se změnami souvisejícími s orgány společností. Přesto je však zcela jasné, že stávající úprava zákona je v mnoha ohledech nedokonalá a rekodifikace je cestou ke zkvalitnění práva. Proč se tedy zabývat pouze společnostmi s ručením omezeným⁵?

Společnost s ručením omezeným je v současnosti nejrozšířenější formou obchodní společnosti v ČR. Samotný počet s.r.o. mnohonásobně překračuje jiné formy obchodních společností, jelikož je pro podnikatele nejatraktivnější. Tato oblíbenost je téměř s jistotou způsobena právní subjektivitou společnosti, kdy je majetek společnosti oddělen od společníků a ti tak ručí za závazky společnosti pouze omezeně. Na druhou stranu pak s.r.o. zdaleka nedosahuje tak náročné administrativní zátěže jako a.s. a nelze také přehlédnout fakt menší finanční náročnosti při zakládání společnosti.

V souvislosti s rekodifikací soukromého práva se také velmi mění nynější podoba s.r.o., než na jakou si podnikatelé již zvykli v posledních 20 letech. Jsou pozměněny nástroje ochrany věřitelů, relativní uzavřenost společnosti vstupu nových investorů či způsob oceňování nepeněžních vkladů. To samozřejmě přinese určité změny pro stávající podnikatele

¹ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník; dále jen NOZ nebo občanský zákoník

² Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích); dále jen ZOK nebo zákon o obchodních korporacích

³ Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník ve znění pozdějších předpisů

⁴ Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník ve znění pozdějších předpisů dále jen ObchZ nebo obchodní zákoník

⁵ Dále jen s.r.o.

i nově začínající. Obsahem práce by pak mělo být vystihnutí nadcházejících změn a také teoretické zhodnocení vlivu těchto změn na současný hospodářský trh.

Je možné, že padnou některé bariéry, jež doposud omezovaly vznik nových společností a ty budou nyní zakládány v mnohem vyšší míře. Naopak změny ochrany věřitelů mohou připadat ostatním podnikatelským subjektům trhu nejasné, a tato skutečnost může způsobit jejich zdrženlivost v obchodním styku. Vzhledem k faktu, že ZOK vstoupí v účinnost začátkem roku 2014, nelze při vytváření práce s jistotou rozhodnout, jaké bude chování trhu při zavádění změn a jak budou reagovat podnikatelské subjekty. Lze však nastínit možnosti a vycházet z úvah zkušených znalců práva, jež zveřejňují své názory.

Cílem práce je podtrhnutí nejvýznamnějších změn v oblasti obchodního práva, které dopadají právě na právní formu s.r.o. a také rozbor nejzajímavějších institutů ochrany společníků a věřitelů, které ZOK společně s NOZ poskytuje.

2 Vývoj a základní rysy právní úpravy s.r.o.⁶

Společnost s ručením omezeným je kapitálová společnost s velkým množstvím osobnostních prvků, které její společníky osobněji váží na společnost. Často bývá označovaná jako jednodušší forma akciové společnosti⁷. Na rozdíl od a.s. je však s.r.o. zcela umělou a vykonstruovanou právní formou společnosti, která vznikla v 2. polovině 19. století.

Kolébku této doposud nevidané právní formy bylo Německé císařství, kde obchodní praxe vyžadovala možnost takové formy obchodní společnosti, která bude zajišťovat osobní vztah společníků zároveň s omezenou povahou jejich ručení za závazky společnosti. V té době již existující a.s. nenabízela středním podnikatelům dostatečně jednoduchou formu podnikání. Velmi dlouho trvalo, než prosby středních podnikatelů vyslyšely vyšší kruhy i tehdejší kancléř Otto von Bismarck. Jejich podpora vyvolala velmi rychlou reakci, která vyústila ve schválení potřebného zákona v roce 1892.

Tento zákon, využívaný s několika novelizacemi doposud v Německu, se zprvu setkal s velkou kritikou a na mnoha místech také s odporem. Ovšem jeho přednosti se projeví teprve v čase. Během několika let byla tato právní forma podnikání přejata do mnoha a mnoha právních řádů na většině tehdejšího evropského kontinentu. Některé země přebíraly právní úpravu bez výhrad, jiné s menšími změnami.

Do právního řádu českých zemí, spadajících do roku 1918 pod tehdejší Rakousko-Uhersko, se nová forma obchodní společnosti dostala se značným zpožděním oproti Německu či jiným zemím. Na území českých zemí, stejně jako ve všech neuherských oblastech Rakouska – Uherska, platil na počátku 20. století ve věcech obchodních „všeobecný zákoník obchodní“. Rapidní nárůst počtu s.r.o. v Německém císařství a dalších zemích, však přiměl vládu tehdejšího Rakouska – Uherska k vlastnímu zapracování s.r.o. do právního řádu. Úprava s.r.o. přijatá v roce 1906 známá jako *zákon o společnostech s ručením omezeným* byla popsána ve 127 paragrafech a její zpracování bylo velmi důkladné. Vzhledem k tehdejšímu sílícímu nacionalismu a konzervatismu bylo prosazování nové formy obchodní společnosti velmi obtížné.

⁶ ELIÁŠ, Karel. *Společnost s ručením omezeným*. 1. vyd. Praha: PROSPEKTRUM, 1997, s. 16-19. ISBN 80-7175-047-6.

⁷ Dále jen a.s.

V roce 1918 při vzniku První československé republiky byla právní úprava s.r.o. recipována beze změn, stejně jako většina právních předpisů platících k 28. 10. 1918 pro české země. Oproti jiným oblastem práva však byla s.r.o. velmi brzy řízena zvláštním právním předpisem účinným od roku 1920, platícím i na území dnešního Slovenska a Podkarpatské Rusi. Již ve dvacátých letech 20. století byla právnickou obcí velmi vážně zvažována potřeba rekodifikace celého československého obchodního práva, která by upravovala i stávající formu společnosti s ručením omezeným. K realizaci této rekodifikace však již nedošlo z politických důvodů a stávající úprava platila až do roku 1939, kdy došlo k zániku ČSR.

Po obnovení republiky v roce 1945 směřoval politický tlak proti soukromému podnikání a tento tlak zapříčinil úpadek oblíbenosti s.r.o. Znárodnování a vyvlastňování soukromého vlastnictví, především pak výrobních prostředků, bylo v přímém rozporu soukromých společností. Absolutní konec ve stávajícím právním řádu nastal pro s.r.o. v roce 1951, kdy vstoupil v platnost občanský zákoník, který nejen s.r.o. bez náhrady rušil. Veškeré s.r.o. byly ze zákona zrušeny a jejich existence se v československém právním řádu nevyskytla až do roku 1990. Proces odstraňování obchodního práva se však neomezoval pouze na obchodní společnosti a byl dovršen přijetím hospodářského zákoníku v roce 1964.⁸

Po Sametové revoluci v roce 1989, která následně uvedla v pohyb velké změny nejen v politické oblasti, ale také na národním trhu, se znovu objevuje s.r.o. jako právní forma obchodní společnosti, a to novelou hospodářského zákoníku s účinností od 1. 5. 1990. Společnost s ručením omezeným byla obsažena v pouhých 6 paragrafech a legislativně nebyla téměř vůbec upravena. Zákonodárci chtěli především umožnit vznik nových obchodních společností. Skutečnou právní úpravu přinesl na naše území až obchodní zákoník, který vstoupil v platnost k 1. 1. 1992⁹. V tomto novodobém právním dokumentu zle nalézt přemíru nesrovnalostí, přílišných formalizací a jistě jej nelze označit za kvalitativně srovnatelný dokument se zákonem starorakouským. Stejně obtíže, jež provázejí obchodní zákoník jako celek, jsou patrné i v právní úpravě s.r.o. a ani mnoho novelizací nedokázalo tento dokument uceleně opravit.

Nejaktuálnější, a v historii České republiky jistě nejvýznamnější změnou obchodního zákoníku, je rekodifikace soukromého práva, obsažená v novém občanském zákoníku

⁸ DVOŘÁK, Tomáš. *Společnost s ručením omezeným*. 3. přepracované vydání. Praha: ASPI-Wolters Kluwer, 2008, 454 s. ISBN 978-80-7357-344-7.

⁹ Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů; dále jen ObchZ

a v zákoně o obchodních korporacích. Nejde tedy jen o změnu nebo novelu stávajícího obchodního zákoníku, ale o celkovou obrodu současného soukromého práva. Vybrané oblasti práva, upravené doposud v obchodním zákoníku, budou přesunuty do nového občanského zákoníku a ZOK bude, jak již název vypovídá, zaměřen na obchodní společnosti a družstva.

Mezi tyto obchodní společnosti náleží právní forma společnosti s ručením omezeným. Jelikož nejde o pouhou novelu, která by upravovala nebo nahrazovala vybrané paragrafy, ale ucelenou změnu koncepce s.r.o., je na místě si o této rekodifikaci říci několik faktů.

Diskuse na téma rekodifikace soukromého práva začaly v roce 1995, tedy nedlouho po vzniku samostatné České republiky na popud tehdejší vlády a ministra spravedlnosti Otakara Motejla. Již v roce 1996 byla sestaveným autorským kolektivem představena první možná koncepce budoucího kodexu soukromého práva. Záměrem po vleklých diskusích bylo vytvoření jednoho hlavního kodexu, ovšem v průběhu následujících několika let se nepodařilo tento záměr zcela dodržet a soukromé právo se v konečné fázi lehce tříští na několik zákonů. Přesto však během 13 let vznikly dva velmi propracované dokumenty. Ačkoli je ve většině Evropských zemí běžným jevem, aby podobně širokou oblast práva vypracovaly velké týmy odborníků, a to často i během několika desítek let, u nás byl postup poněkud odlišný. Byly zvoleny dva menší týmy, jež vzájemnou spoluprací daly vzniknout dvěma hlavními dokumentům NOZ a ZOK. Tyto dokumenty byly několikrát zveřejňovány a podrobovány kritice skrze připomínková řízení, dokud nebyly oba dokumenty schváleny Parlamentem České republiky a následně podepsány prezidentem republiky 20. února 2012.¹⁰

¹⁰ HEJDA, Jan a Josef DONÁT. Zpráva o průběhu rekodifikace soukromého práva v ČR s důrazem na Občanský zákoník. In: SCHELLE, Karel. *Sborník referátů z modulu "Aktuální otázky práva ČR a EU" studia LLM in Czech Business Law in the European Union na B.I.B.S., a.s. ve školním roce 2009/2010*. Ostrava: KEY Publishing, 2010, s. 48-63. ISBN 978-80-7418-077-4.

3 Nejvýznamnější změny v s.r.o. v Zákoně o obchodních korporacích

Změn zákona, jež dopadají právě na úpravu s.r.o., najdeme mnoho. Některé z nich jsou upraveny právě v části věnující se s.r.o., jiné pak lze nalézt v obecné části upravující obchodní korporace. Již na první pohled jsou však úpravy v zákoně patrné. Nejdůležitější změnou, jež se s.r.o. přímo dotýká, je snížení vkladové povinnosti společníků na pouhou jednu korunu a s tím také související zrušení minimální výše základního kapitálu společnosti. Další skutečně velkou novinkou je možnost jednoho společníka vlastnit více podílů na společnosti. Dnešní úprava pouze jednoho nedělitelného podílu se tak mění. Ve věci podílů však zašli autoři zákona ještě dále a dovolují s.r.o., aby ve své společenské smlouvě povolila nejen tvorbu více podílů ve vlastnictví jednoho společníka, ale dokonce různých druhů podílů. Tato možnost, jež byla doposud výsadou a.s., je u s.r.o. neznámou oblastí a v praxi bude její vliv na fungování společnosti jistě ostře sledován. V souvislosti se zrušením ochrany věřitelů skrze základní kapitál, využívá zákon odlišných způsobů ochrany, jakými jsou například test insolvence nebo využití pravidla wrongful tradingu a dalších. Příkladem posílení pozice menšinových vlastníků může být možnost kumulativního hlasování při volbě jednatelů společnosti. Zákon samozřejmě nepřináší pouze těchto několik vybraných změn, ale také řadu významově méně důležitých nových ustanovení a mnoho reformulací. Velké množství reformulací posouvá daná ustanovení jiným směrem, jiné formální změny textu zákona pouze přepisují zkonstatovaná ustanovení, jejichž znění trpí v současnosti nepřesností.

Jak již bylo zmíněno výše, nesledují autoři rekodifikace obchodního zákoníku pouze jeho novelizaci, ale kompletní přepracování, jakožto i přepsání paragrafů, které dnes mají stejný význam a upravují stejné oblasti. Samozřejmě se tyto formulační změny textu zákona, beze změn jeho obsahu, mohou vykládat odlišným způsobem. Je třeba brát na vědomí, že v soudobé právní praxi, a především pak v judikatuře, mají současné paragrafy také svůj význam. Přes jejich leckdy formální nejednoznačnost již mají svůj ustálený a veřejně známý význam, který je v praxi akceptován. Otázkou pak může být, zda změna pouhé formy paragrafu, bez úmyslné změny současného obsahu je vždy potřebná, nebo zda jen bude při výkladu práva matoucí.¹¹

¹¹ PELIKÁN, Robert. Několik poznámek k úpravě společnosti s ručením omezeným v novém zákoně o obchodních korporacích. *Obchodněprávní revue*. 2012, 4., č. 3, 76 - 79. ISSN 1803-6554.

Na druhou stranu však musíme akceptovat možnost přepisování stávajících paragrafů, pro jejich dosavadní zkosnatělost a znění, jež nejsou přizpůsobená moderním trendům v podnikání. Na ty samozřejmě i právní úprava reagovat musí. Nová úprava se snaží o přizpůsobení právním trendům v evropských zemích, stejně jako vyhovění požadavkům EU¹² na úpravu soukromých společností a celého soukromého práva.

Mnoho ustanovení doznělo reformulací, jež mohou na první pohled působit zcela zbytečně, jelikož jejich skutečný výklad zůstává nepozměněn, ovšem dle autora zákona nejde o pouhou marnotratnou formální změnu textu. Význam těchto reformulací spočívá ve zjednodušení jejich současné dikce a také ve snaze přiblížit se zněním zahraničním právním úpravám. Jako členská země Evropské unie je Česká republika součástí volného trhu osob a služeb. Dochází-li však k takovéto interakci dvou či více států, zákonitě musí dojít také ke střetu soukromého práva, jež je upraveno v každém státě odlišným způsobem. Dle autora zákona pak nové formulace stávajících paragrafů přinášejí zjednodušení, která umožní vyšší konkurenceschopnost českých společností na evropských trzích. Je jisté, že při dnešním tlaku na provázanost národních trhů a při svobodě podnikání na celém území EU, musí být i české společnosti konkurenceschopné. Stejně důležité je však lpět na možnostech ochrany věřitelů, které ZOK také přináší.¹³

3.1 Základní vymezení s.r.o.

Pro potřeby této práce, je třeba si vymezit základní charakteristiku, která odlišuje s.r.o. od jiných forem společností zakotvených v českém právním řádu. V § 1 ZOK nalezneme základní ustanovení, jež charakterizují obchodní korporace. Dle základních legislativních znaků pak lze s.r.o. označit za obchodní korporaci, obchodní společnost a kapitálovou společnost. „*V tomto základním rozčlenění lze mezi osobní společnosti zařadit veřejnou obchodní společnost a komanditní společnost, kapitálovými společnostmi pak jsou společnost s ručením omezeným a akciová společnost.*“¹⁴ Jak již bylo uvedeno dříve, je s.r.o. kapitálovou společností, stejně jako a.s., čímž se odlišuje od veřejné obchodní společnosti, komanditní společnosti a dalších obchodních společností. Základním prvkem takové kapitálové

¹² Evropská unie

¹³ HAVEL, Bohumil et al. *Zákon o obchodních korporacích: s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012, s. 83-84. ISBN 978-80-7208-923-9.

¹⁴ BARTOŠÍKOVÁ, Miroslava a Ivana ŠTENGLOVÁ. *Společnost s ručením omezeným*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2006, 4 s. Beckova edice právo a hospodářství. ISBN 80-717-9441-4.

společnosti je pak odloučení majetku společníků od majetku společnosti, společnost tedy ve své obchodní činnosti využívá vlastního obchodního majetku. Od akciové společnosti se pak s.r.o. liší především bližším osobním vztahem společníků ke společnosti a její relativní uzavřeností proti vstupu cizích společníků.

V českém právu lze tedy s.r.o. jednoznačně považovat za kapitálovou společnost, ovšem v obecné diskuzi je často vnímána jako pomyslná společnost smíšená. Jak uvádí sám autor ZOK: „*ačkoli se jedná o kapitálovou společnost, její regulace je odlišná a zejména méně přísná a složitá od regulace akciové společnosti*“¹⁵. Z takového smýšlení lze vyvodit předpoklad, že s.r.o. slouží především malým a středním podnikatelům, kteří tak mají možnost využít všech výhod kapitálové společnosti a zároveň důsledky nezdařeného podnikání nedopadají přímo na osobní majetek společníků.

ZOK se právní úpravou společnosti s ručením omezeným zabývá jednak v obecných ustanoveních, jež pojednávají o obchodních korporacích a speciálně pak v hlavě IV, tedy od § 132 po § 242 ZOK. Již na první pohled je patrný nárůst paragrafů, jež s.r.o. upravují.¹⁶ Tento fakt zákonodárce vysvětluje především snížením počtu odkazů na jiné části zákona, jenž jsou obsaženy v současném ObchZ, a také rozdělením paragrafů stávajících na vícero paragrafů přehlednějších.¹⁷

Společnost s ručením omezeným je tedy kapitálovou společností, jež v současné právní úpravě i v ZOK obsahuje mnoho prvků společností osobních. Nejvýraznějším rysem společnosti, který s.r.o. charakterizuje je právě ono omezené ručení. Od ryze kapitálové společnosti je s.r.o. odlišeno samotnou podstatou určitého ručení společníků, naopak od osobních společností je s.r.o. odlišeno garancí pouze omezeného ručení. Tento institut poskytuje právě společníkům možnost separace osobního majetku od majetku obchodního, jež slouží společnosti k podnikání. Podnikatelské riziko tak nese přímo společnost (případně věřitelé společnosti) a v případě obchodního neúspěchu ručí společníci za tyto neuhrazené závazky společnosti pouze do výše svých nesplacených vkladů. Samozřejmě lze říci, že tuto majetkovou oddělenost společníků od majetku společnosti můžeme nalézt také u společnosti akciové. Akciová společnost jako forma obchodní společnosti se však pro malé

¹⁵ HAVEL, Bohumil. Společnost s ručením omezeným na úsvitu rekodifikace. *Obchodněprávní revue*. 2011, 3., č. 3, s. 351. ISSN 1803-6554.

¹⁶ PELIKÁN, Robert. Několik poznámek k úpravě společnosti s ručením omezeným v novém zákoně o obchodních korporacích. *Obchodněprávní revue*. 2012, 4., č. 3, s. 77. ISSN 1803-6554.

¹⁷ HAVEL, Bohumil et al. *Zákon o obchodních korporacích: s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012, s. 84. ISBN 978-80-7208-923-9.

a střední podnikatele, tedy subjektů, kterých je na trhu nejvíce, často absolutně nehodí. Oproti s.r.o. je a.s. mnohem složitější a nákladnější a na trhu připadá tato forma obchodní korporace spíše větším společnostem.

3.2 Vklady společníků a základní kapitál

Velkou změnou, oproti stávající úpravě, je změna hodnoty povinného základního kapitálu, respektive změna minimálního nominálního vkladu společníka, jelikož samotná výše základního kapitálu již není zákonem upravena a nadále je jeho minimální výše udána pouze součtem minimálních vkladů společníků. ZOK pracuje dále s pojmem základní kapitál a vklad společníka, ovšem nová hodnota minimálního vkladu společníka je změněna na pouhou 1 Kč. V jednočlenné společnosti to tedy znamená minimální hodnotu základního kapitálu 1 Kč.

Tuto razantní změnu obhájí autor zákona především názorem, že základní kapitál v současných společnostech ztrácí svou funkci ochrany věřitelů a napříště již tedy nemá význam určovat jeho minimální hodnotu ve vyšší míře. Jako ochranné instituty věřitelů doporučuje zákonodárce především ochranu skrze insolvenční zákon, test insolvence, pravidla wrongful tradingu, apod. Stejně tak jsou posíleny instituty ochrany věřitelů jako Péče řádného hospodáře a ručení společníků, které jsou popsány dále.¹⁸

Dalším možným aspektem, který vedl zákonodárce ke změně úpravy vkladů a základního kapitálu může být posílení konkurenceschopnosti českých s.r.o. oproti jiným zemím. V samotné EU nalezneme více zemí, které stanovují minimální hranici u svých s.r.o. na úroveň 1 Eura, především pak pro posílení zájmu zahraničních investorů. Jistě se to zdá na první pohled logické. Státy EU jsou již tak hospodářsky provázané, že každý občan EU má dnes možnost založit si svou společnost na území jiného státu. Zamyslíme-li se však nad reálným provedením takového úkonu, zjistíme, že obdobná operace by přinesla mnoho doprovodných nákladů, které by leckdy i několikanásobně přesáhly částku několika tisíc euro. Pro menšího nebo středního podnikatele je tedy v drtivé většině případů velmi nákladné zakládat s.r.o. v zahraničí. Na základě tohoto argumentu lze tedy s.r.o. zařadit mezi společnosti působící především na národním trhu. Silné kapitálové společnosti figurující na světových trzích sice často využívají právní formu s.r.o. jako organizační jednotky na území daného státu, ovšem pro tyto subjekty je téměř jakákoli nominální hodnota

¹⁸ HAVEL, Bohumil et al. *Zákon o obchodních korporacích: s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012, s. 84. ISBN 978-80-7208-923-9.

základního kapitálu pouze drobnou položkou. Jestliže je tato argumentace správná, zdá se zrušení základního kapitálu pro účely zatraktivnění s.r.o. pro zahraniční investory jen lichým důvodem pro jeho upuštění.

Jak již bylo uvedeno dříve, s.r.o. nalezneme především v oblasti malého a středního podnikání, jelikož její založení není zdaleka administrativně ani finančně náročné jako je tomu u akciové společnosti, ovšem zároveň poskytuje podnikateli či společníkům možnost institutu omezeného ručení a velmi liberální úpravy společenské smlouvy. Vyjdeme-li z těchto faktů, může nám připadat myšlenka velmi lehkého vstupu na trh skvělá, jelikož podnikatelům nestaví téměř žádné bariéry. Na druhou stranu však musíme položit otázku, zda skutečně chceme institut omezeného ručení umožnit liberálně každému. Zakládajícímu podnikateli či společníkům skutečně může připadat bariéra současných 200 000 Kč základního kapitálu jako zbytečně velká překážka, ovšem poté je třeba se ptát, zda je pro věřitele i trh samotný účelné pouštět tyto subjekty na trh.

Samozřejmě jsou věřitelé působící na trhu považováni za profesionály a je tedy třeba očekávat z jejich strany i profesionální přístup. Zákon samotný nemůže podnikatelským subjektům poskytovat maximální možný způsob ochrany jejich zájmů, které jsou ohroženy podnikatelským rizikem. Slovy B. Havla „*Celý tento koncept sleduje podporu rozumného rizika a motivuje zúčastněné k jeho zvažování, když také předpokládá uvědomnění si jeho existence.*“¹⁹ Je na místě, aby zákon pouze formuloval základní pravidla a mantinely, za kterými je již chování podnikatelských subjektů společensky nepřístupné. Veškeré ostatní chování již závisí pouze přímo na podnikatelských subjektech a každý z těchto subjektů je odpovědný za své chování. Stejně tak se každý vystavuje riziku spojenému s obchodním stykem a chováním dalších subjektů na trhu.

Je pochopitelné, že subjekty působící na trhu zvyšují svou efektivitu vzájemným provázáním a tato efektivita je spojena také s určitým stupněm vzájemné závislosti. Pro stát, tedy i pro zákonodárce, je pak velmi důležité vytvářet přívětivé tržní prostředí pro rozvoj podnikatelských subjektů. Umožňuje-li zákon vstup na podnikatelský trh téměř jakékoli osobě, jež disponuje kapitálem jedné koruny, může tímto jednáním ohrožovat nejen věřitele, ale také samotnou stabilitu trhu.

¹⁹ HAVEL, Bohumil. *Obchodní korporace ve světle proměn: variace na neuzavřené téma správy obchodních korporací*. Vyd. 1. Praha: Auditorium, 2010, 196 s. ISBN 978-808-7284-117

Pravdou tedy zůstává, že snížení minimální hodnoty vkladu společníka může dopomoci zakládání více s.r.o., ale zároveň může způsobit zpomalení trhu jako celku, jelikož podnikatelské subjekty mohou být zdrženlivější při uzavírání smluv a mohou požadovat vyšší míru záruky po dlužnících. V celkovém dlouhodobějším pohledu však lze vnímat snížení minimálního vkladu společníka jako pozitivní, jelikož i přes krátké období nejistoty na trhu lze očekávat přizpůsobení se obchodních subjektů a zakládání důvěry mezi podnikateli na základě jiných záruk, nežli je základní kapitál společnosti.

Samozřejmě i nadále mají společníci možnost vložit do společnosti vklad nepeněžního charakteru, takovým vkladem je kupříkladu automobil nebo výrobní zařízení. Změna však v ZOK nastává především ve způsobu ocenění takového nepeněžního vkladu. Doposud měli společníci povinnost takovýto nepeněžní vklad nechat ocenit znalcem, jenž byl ustanoven soudem. Podle nového lze již pouze na základě dohody mezi zakladateli nebo společností a znalcem, který je vybrán ze seznamu znalců.²⁰ Odpadá tedy administrativní zátěž v podobě podání návrhu o jmenování znalce soudu a také odpadá doba čekání na vyjádření soudu.

3.3 Změny základního kapitálu

Právní úprava změn základního kapitálu vychází podobně jako mnoho ustanovení z nynější podoby zákona. Některá vybraná ustanovení, jež byla doposud určena pouze pro úpravu akciové společnosti, nově upravují také s.r.o.. Základní kapitál v nové úpravě došel značného oslabení své role, ovšem zrušen nebyl. V praxi lze očekávat, že bude v obchodním styku stále vnímán jako důležitý prvek a teprve v delším časovém horizontu lze předpokládat oslabení jeho psychologického vlivu na podnikatelské subjekty vstupující do styku se společností s ručením omezeným. Většina změn základního kapitálu je i nadále podmíněna konstitutivním zápisem do obchodního rejstříku, ovšem novinkou je pouze deklaratorní zápis změny základního kapitálu úpisem nových vkladů do společnosti. Konkrétně smí tedy valná hromada určit datum, kterým změna základního kapitálu vstupuje v platnost, pouze s tím omezením, že změna musí nastat dříve, nežli je zapsána do obchodního rejstříku. Lze však i nadále využít konstitutivního účinku zápisu do obchodního rejstříku. Další náležitosti zvýšení základního kapitálu upsáním nových vkladů do společnosti, jako jsou 2/3 souhlas všech společníků nebo podílení se společníků poměrem

²⁰ HAVEL, Bohumil et al. *Zákon o obchodních korporacích: s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012, s. 84. ISBN 978-80-7208-923-9.

na základě svých podílů na společnosti (nestanoví-li společenská smlouva jinak), zůstávají stanovená stejně jako ve stávající úpravě.²¹

Změnám výše základního kapitálu je věnována značně rozsáhlá část zákona²², rozdělená na *Zvýšení základního kapitálu převzetím vkladové povinnosti*, *Zvýšení základního kapitálu z vlastních zdrojů* a *Snížení základního kapitálu*. Ačkoli jsou tato ustanovení z velké části významově převzata z ObchZ, jsou podrobněji rozepsána a snižují počet odkazů na jiné části zákona. Změny těchto ustanovení pak můžeme nalézt především v souvislosti s novým pojetím podílů ve společnosti, tedy především pak s jejich různými druhy, které mohou ve společnosti vznikat.

3.4 Podíl společníka na společnosti

Oblast podílu společníka na společnosti se stala u široké odborné veřejnosti jednou z nejdiskutovanějších. Především pak možnost vzniku více obchodních podílů na společnosti ve vlastnictví jednoho společníka. V současné době upravuje § 114 ObchZ, že „*Každý společník může mít pouze jeden obchodní podíl*“²³. V současnosti je platná kromě obecné definice obchodního podílu v § 61 ObchZ také zvláštní definice platná pro s.r.o. v § 114 ObchZ, která obchodní podíl definuje jako: „... *účast společníka na společnosti a z toho plynoucí práva a povinnosti*.“²⁴ Jedno ustanovení, tak určuje dvě důležité stránky obchodního podílu, kvalitativní a kvantitativní²⁵. Kvalitativní stránka obchodního podílu společníka na s.r.o. určuje především jeho práva a povinnosti, která jsou pro společníka určena zákonem, nebo upravena společenskou smlouvou. Kvantitativní stránka obchodního podílu definuje především účast společníka na společnosti. Ta bývá nejčastěji odvozena od poměru vkladu společníka na základním kapitálu společnosti. Tyto znaky nejsou v § 31 ZOK²⁶ přímo dotčeny, ovšem novinky zavedené do s.r.o. v ZOK mohou posunout vnímání podílu do jiného světla.

Novinkou je možnost fakultativně upravit ve společenské smlouvě (Zakladatelské listině), že vzniká více podílů pro jednoho společníka a dokonce lze ve společnosti odlišovat různé druhy podílů. Zákon nechává v této oblasti zcela volnou ruku společnosti.

²¹ Tamtéž, s. 114

²² § 216 až § 240 ZOK

²³ § 114 odst. 2 ObchZ

²⁴ § 114 odst. 1 ObchZ

²⁵ HEJDA, Jan. Právní úprava podílu ve společnosti s ručením omezeným v rekodifikačním návrhu zákona o obchodních korporacích. *Obchodněprávní revue*. 2011, roč. 3, č. 3, s. 72-77. ISSN 1803-6554.

²⁶ „Podíl představuje účast společníka v obchodní korporaci a práva a povinnosti z této účasti plynoucí“

Dle § 135 ZOK „*Určí-li společenská smlouva, může společník vlastnit více podílů, a to i různého druhu.*“²⁷ Toto ustanovení, tedy dává možnost společnosti vytvoření vlastní struktury podílů a stejně tak poté předpokládá plnou odpovědnost společnosti za „... *následky případného pochybení či nepřesnosti ve vymezení druhu podílu*“²⁸.

Důležitým aspektem tohoto ustanovení je, podobně jako v celé nové úpravě soukromého práva, svoboda při rozhodování. Společnosti ať už stávající či nově vzniklé v roce 2014 nejsou nijak povinny rozdělit podíly na společnosti na různé druhy, pouze budou mít tuto možnost. U široké i odborné veřejnosti budí toto téma dosti rozporuplné názory. Na jedné straně je tak ohrožena dosavadní relativní uzavřenost s.r.o., jelikož lze ve společenské smlouvě stanovit, aby byl daný typ podílu volně prodejný bez souhlasu valné hromady. Na straně druhé však zaznívají argumenty nejen ztraktivnění s.r.o. jako právní formy podnikání, ale také mnohem efektivnější manipulace s podíly.

Jako příklad lze uvést, že společník, který vkládá do společnosti peněžní kapitál, vlastní podíly s přednostním vyplácením podílu na zisku, nebo může mít k těmto podílům pevně stanovenou procentuální sazbu ze zisku. Naopak společníkovi, jenž vkládá nepeněžní kapitál, vzniká nárok na vyplacení zisku z podílu v takové výši, jakou určí valná hromada. Nutno tedy říci, že ačkoli zaznívá mnoho pádných argumentů pro i proti vzniku více různých podílů, záleží především na společenské smlouvě. Bude-li společenská smlouva vypracována kvalitně, lze možnost různých druhů podílů velmi efektivně využít při řízení společnosti a rozdělování podílů na zisku. Naopak nekvalitně sepsaná společenská smlouva, jež bude obsahovat příliš mnoho nejasností, může způsobit mnoho sporů společníků, které budou opět negativně ovlivňovat efektivní chod společnosti.

Dalším ustanovením, jež mění pohled na podíl ve společnosti, je fakt, že společnost může na každý takový podíl vydat kmenový list. Podmínkou však je, že kmenový list může vyjadřovat pouze práva a povinnost k podílu, jehož převoditelnost není nijak omezena či snad podmíněna. Takovéto kmenové listy jsou tedy volně převoditelné, zároveň je však nelze nabízet veřejně či s nimi obchodovat na evropském regulovaném trhu.²⁹

Dle slov autora zákona „*cílem zákona není vytvořit další akciovou společnost, ale i nadále držet soukromou (a uzavřenou) společnost, jejíž cenné papíry nebudou mít*

²⁷ § 135 odst. 2 ZOK

²⁸ HAVEL, Bohumil. Společnost s ručením omezeným na úsvitu rekonstrukce. *Obchodněprávní revue*. 2011, 3., č. 3, s. 352. ISSN 1803-6554.

²⁹ § 137 odst. 4 ZOK

*negativní vliv na kapitálový trh.*³⁰ V praxi celé ustanovení o kmenových listech umožňuje společníkům v mnohém snadnější převod majetkových práv plynoucích z podílů, jelikož se převádí rubopisem. Takový cenný papír na řad je však značně omezen, aby se dostatečně lišil od akcie. Především pak zmíněnou nemožností obchodovat tyto cenné papíry na kapitálových trzích, veřejnou nabídkou a také nemůže být vydán jako zaknihovaný cenný papír.

Argumenty, jež zaznívají v diskuzi na toto téma, kritizují také přiblížení se s.r.o. akciové společnosti. Ačkoli se jedná dle autora zákona především o zjednodušení převodu podílových práv, dle kritiků se společnost otevírá a může se tak bortit její doposud relativní uzavřenost. U s.r.o. není často důležitým přínosem společníka pouze kapitál, jako tomu bývá u a.s., ale i jeho osobní angažovanost na chodu společnosti. Převod všech, nebo některých podílů společníka, však může připouštět cizí subjekty do společnosti, a to bez možnosti zbylých společníků se takovému kroku bránit.³¹

Lze vytknout, že připuštění kmenových listů ve společenské smlouvě je pouze fakultativní a společníci tedy k tomuto kroku nemusejí vůbec přistoupit. V praxi však příliš často dochází k situacím, kdy zakládající společníci nevědí, jak společenskou smlouvu správně sepsat. Vinnou toho se mohou společníci dostat do nepříjemných situací v budoucnu, ačkoli jejich původní záměr při sepisování společenské smlouvy byl zcela odlišný.

3.5 Řetězení

V novém ZOK je zrušeno ustanovení zakazující řetězení společností obsažený nyní v § 150 odst. 2 ObchZ, respektive se k tomuto ustanovení zákon dále nevyjadřuje. Doposud byla tato ustanovení vnímána jako přirozená pro uzavřenou společnost a jako prvek ochrany věřitelů. Řetězení společností s jedním společníkem jistě snižuje průhlednost společnosti, nicméně nová právní úprava zakládá mnohem více na transparentnosti obchodního rejstříku, do kterého lze volně nahlížet a je pouze na rozhodnutí věřitelů a obchodních partnerů společnosti, zda budou požadovat vyšší míru zajištění než je zákonem stanovená.³² Tento posun lze jistě vnímat jako snížení zákonné ochrany věřitelů. Jak je ovšem patrné

³⁰ HAVEL, Bohumil et al. *Zákon o obchodních korporacích: s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012, s. 85. ISBN 978-80-7208-923-9.

³¹ PELIKÁN, Robert. Několik poznámek k úpravě společnosti s ručením omezeným v novém zákoně o obchodních korporacích. *Obchodněprávní revue*. 2012, 4., č. 3, s. 78-79. ISSN 1803-6554.

³² HAVEL, Bohumil. Společnost s ručením omezeným na úsvitu rekodifikace. *Obchodněprávní revue*. 2011, 3., č. 3, s. 352. ISSN 1803-6554.

z celé právní úpravy ZOK, výchozím předpokladem je zde profesionalita smluvních partnerů. Každé snížení ochrany obchodních partnerů je tedy buď nahrazeno jinými způsoby ochrany, nebo omezeno právě z důvodů liberalizace celého zákona.

3.6 Postavení společníka v s.r.o.

Společníkem se ve společnosti s ručením omezeným rozumí zpravidla osoba, jež společnost zakládá, tedy vkládá do společnosti kapitál. Takovým společníkem může tedy být osoba fyzická nebo právnická. Společnost může založit více společníků, ovšem stejně tak může být společnost založena pouze jedním společníkem. V současné dikci zákona je počet společníků v s.r.o. omezen, přičemž dle § 105 odst. 3 ObchZ, může mít s.r.o. nejvíce padesát společníků. Toto ustanovení je v ZOK zrušeno.

Společník, ať již v jednočlenné nebo vícečlenné společnosti, je osoba s vlastnickými právy na společnost. Z toho vlastnictví mu vznikají určitá práva, jakož i povinnosti vlastníka. Jak již bylo zmíněno dříve, vycházejí tato práva a povinnosti jak z kvantitativní tak z kvalitativní stránky obchodního podílu³³. Zákon vymezuje různá práva a povinnosti, plynoucí z kvalitativní stránky obchodního podílu společníka, které pak může společenská smlouva zavést nebo naopak vyloučit. Existuje tak mnoho konkrétních a specifických situací a ne všechny se dají obsáhnout, proto je účelné si alespoň práva a povinnosti společníků nastínit v obecné rovině a především se pak zaměřit na změny této oblasti, které rekodifikace přináší.

3.6.1 Podíl na zisku

V současné podobě zákona mají společníci právo na zisku společnosti podle § 123 ObchZ: *„Společníci se podílejí na zisku určeném valnou hromadou k rozdělení mezi společníky v poměru svých obchodních podílů, nestanoví-li společenská smlouva jinak.“*³⁴ a dále se přiměřeně použijí vybraná ustanovení § 178 ObchZ. V praxi tedy společníci na valné hromadě rozhodnou o části zisku z účetního období, který bude mezi společníky rozdělen. Většinou pak k tomuto dochází v poměru k jejich obchodním podílům.

Nově je úprava podílu na zisku společníků rozdělena do dvou částí. Obecná část upravující podíl ze zisku společníků obchodních korporací je obsažena v § 34 ZOK *„Podíl*

³³ Viz. kapitola „3.4 Podíl společníka na společnosti“

³⁴ § 123 ObchZ

na zisku se stanoví na základě řádné nebo mimořádné účetní uzávěrky schválené nejvyšším orgánem obchodní korporace.“³⁵ Konkrétní úpravu podílu na zisku pak pro s.r.o. upravuje § 161 ZOK a další. Důležitými částmi zákona je, že zisk se stanovuje dle řádné nebo mimořádné účetní uzávěrky, jelikož je třeba nejdříve určit, zda společnosti vznikl nějaký zisk. Jestliže ano, poté o jeho rozdělení i nadále rozhodují společníci na valné hromadě. Jestliže není ve společenské smlouvě uvedeno jinak, vyplácí se podíl na zisku pouze společníkům společnosti. Fakultativně však lze upravit výplatu tantiém jednatelům. Možnost vyplácet jednatelům podíl na zisku společnosti musí být upravena ve společenské smlouvě a dále pak ve smlouvě o výkonu funkce sepsané s daným jednatelem.

V současnosti platí v zákoně ustanovení § 178 ObchZ, tedy že: „Společnost nesmí vyplácet zálohy na podíly na zisku.“³⁶ Toto ustanovení se v ZOK ruší, tedy konkrétně je dle § 40 ZOK „Zálohu na výplatu podílu na zisku lze vyplácet jen na základě mezitímní účetní uzávěrky, ze které vyplýne, že obchodní korporace má dostatek prostředků na rozdělení zisku.“³⁷ Předpokládá-li tedy společnost na základě mezitímní uzávěrky zisk a zároveň z ní vyplývá, že má na toto rozdělení zisku dostatečné prostředky, může vyplácet podíly na zisku společníkům zálohově. Toto ustanovení může velmi dobře uspokojit čekání společníků na výplatu zisku a zároveň lze hodnotit jako pozitivní pro společnost možnost rozdělit výplatu podílu na zisku na delší časové období.

Důležitou částí je podmínění, že z mezitímní uzávěrky vyplývá, že má společnost dostatek prostředků na rozdělení zisku, jelikož § 40 odst. 1 ZOK ustanovuje, že společnost nemůže vyplácet zálohy na zisku ani podíl na zisku, jestliže by toto jednání mohlo způsobit úpadek společnosti upravený jiným právním předpisem. Toto ustanovení lze vnímat především jako ochranu společnosti či věřitelů, jelikož zamezuje vyplácení zisku společníkům, aniž by pak společnost byla schopna dostát svým závazkům.

V rámci možnosti vzniku různých druhů podílů společníků v s.r.o. se objevuje také úprava pevného podílu na zisku. Toto ustanovení je zaneseno v § 161 odst. 3 ZOK. Z ustanovení jasně vyplývá, že podíly, se kterými je spojen pevný podíl na zisku, nejsou dále ovlivněny rozhodnutím valné hromady o rozdělení podílu na zisku. Takový podíl na zisku je splatný do 3 měsíců od schválení účetní uzávěrky, na rozdíl od běžně vypláceného podílu,

³⁵ § 34 odst. 1 ZOK

³⁶ § 178 odst. 1 ObchZ

³⁷ § 40 odst. 2 ZOK

který je u kapitálových společností obecně vyplácen do 3 měsíců od rozhodnutí nejvyššího orgánu obchodní korporace, v případě s.r.o. tedy rozhodnutí valné hromady.

Podstatnou změnou, která je pro úpravu s.r.o. jistě důležitá, je možnost společnosti nabývání vlastních podílů na společnosti. Tedy dle § 149 ZOK „*Společnost může nabýt svůj podíl, nejde-li o jeho nabytí smlouvou o převodu podílu...*“³⁸, společnost, která takto nabude svůj podíl, již tímto podílem dále nevykonává hlasovací práva.³⁹ Důležitou částí tohoto ustanovení je, že právo podílu na zisku spojené s vlastním podílem v majetku společnosti zaniká jeho splatností. Důvodem takového ustanovení je fakt, aby společnosti nevznikla daňová povinnost z vyplacení podílu na zisku z vlastního podílu. Tento nevyplacený zisk dále společnost převede do nerozděleného zisku z minulých let.⁴⁰

3.6.2 Vypořádací podíl

Vypořádací podíl značí právo společníka na vypořádání při zániku společníka ve společnosti za jejího trvání. Obecně je vypořádání upraveno pro obchodní korporace v § 36 ZOK s možností úpravy společenskou smlouvou. Toto ustanovení je pak speciálně upraveno pro s.r.o. v § 212 a násl. ZOK. Z toho vyplývá, že vypořádací podíl bude určen z výtěžku utrženého z prodeje podílu společníka. Společníci v takovém případě disponují předkupním právem na uvolněný podíl společníka, jestliže se však ke koupi podílu přihlásí více společníků, rozdělí se tento mezi přihlášené společníky. Ideální případ je skutečný odkup podílu společníkem, nebo společníky, ovšem může nastat problém, jestliže společníci nedisponují prostředky ke koupi obchodního podílu.

Společnost jako taková má povinnost prodat podíl společníka ve lhůtě 3 měsíců. Tedy nemá-li žádný ze společníků dostatečné prostředky ke koupi podílu vystoupivšího společníka, vzniká ve společnosti mezera pro vstup cizích osob do společnosti. Taková situace je krajně nepříjemná pro uzavřenou společnost, ovšem stejně tak může mít negativní dopad na vystupujícího společníka. Ten má totiž nárok na vypořádací podíl v takové hodnotě, za jakou se obchodní podíl prodá za tržních podmínek. V situaci neexistujícího transparentního trhu s podíly pak může být cena utržená za takovýto podíl

³⁸ § 149 odst. 1 ZOK

³⁹ Hlasovací právo na valné hromadě uplatňují pouze společníci, společnost sama nemůže hlasovat na valné hromadě.

⁴⁰ § 149 ZOK

velmi podhodnocená.⁴¹ V případě již proběhlého prodeje musí být cena vypořádacího podílu následně splacena do jednoho měsíce.

3.6.3 Právo na informace

Ačkoli je formulace ustanovující práva společníků na informace dosti podobná, snad až stejná, může reformulace v praxi nabývat odlišného významu než doposud. Současná dikce zákona upravuje právo společníků na informace v § 122 odst. 2 ObchZ. Nově je pak tento institut rozveden v § 155 a § 156 ZOK. § 155 ZOK definuje právo na informace vcelku podobně jako ObchZ ovšem nejdůležitější část reformulace vyvolávající kritiku lze nalézt v první větě. Zatímco ObchZ definuje toto právo jako „*Společníci mají zejména právo požadovat od jednatelů informace o záležitostech společnosti...*“⁴². Nová dikce zákona zní „*...požadovat od jednatelů informace o společnosti*“⁴³. Informace o společnosti pak mohou nabývat jiného významu než informace o jejích záležitostech. Na toto téma polemizuje kupříkladu R. Pelikán: „*to, co ho zajímá, je informování o záležitostech, které se společností týkají, tj. zejména o obchodních vztazích, do nichž společnost vstupuje.*“⁴⁴ Z autorova článku je patrné, že sám příliš nevěří v odlišné vnímání práv společníků na informace v ZOK, ale spíše polemizuje na téma zbytečných nových formulací.

Zmiňujeme-li právo společníků na informace o společnosti, je nutné také zmínit § 156 ZOK, jež nově upravuje právo jednatelů, odmítnout sdělit společníkům požadované informace. Zákon umožňuje jednatelům využití tohoto práva za konkrétní situace „*je požadovaná informace veřejně dostupná*“⁴⁵, anebo obecné situace, v případě kdy „*jde o utajovanou informaci podle jiného právního předpisu*“⁴⁶. Zákon také určuje, že dojde-li ke sporu mezi jednatelem a společníkem v případě odmítnutí jednatelem, řeší celou věc na návrh společníka soud.

⁴¹ PELIKÁN, Robert. Několik poznámek k úpravě společnosti s ručením omezeným v novém zákoně o obchodních korporacích. *Obchodněprávní revue*. 2011, roč. 3, č. 3, s. 76. ISSN 1803-6554.

⁴² § 122 odst. 2 ObchZ

⁴³ § 155 ZOK

⁴⁴ Tamtéž, s. 76

⁴⁵ § 156 odst. 1b) ZOK

⁴⁶ § 156 odst. 1a) ZOK

3.6.4 Společnická žaloba

Úprava institutu Žaloba společníka⁴⁷ je nově rozvedena v § 157 ZOK jako Společnická žaloba. Toto ustanovení dává právo společníkovi činit právní kroky směřující k náhradě škody vzniklé na společnosti. Současná dikce zákona poznává žalobu společníka jménem společnosti proti jednateři, jestliže způsobil společnosti škodu, za kterou odpovídá, a proti jinému společníkovi, jež je v prodlení se splacením vkladu.⁴⁸

Nově přidává ZOK možnost podat Společnickou žalobu proti členu dozorčí rady a vlivné osobě. Jednatelem nebo vlivnou osobou se dále pro potřeby zákona rozumějí osoby, jež v takovém vztahu ke společnosti nejsou, ale byly v době vzniku újmy na společnosti.⁴⁹ Důležitou součástí ustanovení upravující žalobu podanou společníkem, je povinnost společníka informovat o podání žaloby dozorčí radu. Právě dozorčí rada⁵⁰ má poté možnost podat žalobu za společnost stejně jako by to udělal společník, ten však již nemá možnost domáhat se tohoto práva sám.

3.6.5 Vystoupení společníka ze společnosti

Velkou změnou, jež mění doposud velmi charakteristický rys s.r.o., je možnost vystoupení společníka ze společnosti na základě jeho jednostranného úkonu. Pro svou formu řadíme s.r.o. mezi společnosti kapitálové, ovšem velkou diferencí oproti společnosti akciové je právě nemožnost „útěku“ společníka ze společnosti. Mnoho diskuzí zaměřuje svou pozornost na uzavřenost s.r.o. před vstupem cizích subjektů do společnosti, ovšem stejně jako je v současnosti s.r.o. relativně uzavřená vstupu nových společníků, je uzavřená i možnosti vystoupení společníků současných. Jediným způsobem pro vystoupení společníka z s.r.o. je dle nynější dikce zákona § 148 ObchZ. Z toho vyplývá, že společník může podat návrh soudu, aby ten „zrušil jeho účast ve společnosti, nelze-li na něm spravedlivě požadovat, aby ve společnosti setrval“⁵¹. Je však na první pohled zřejmé, že rozhodnutí, jež je třeba vést skrze soud, jsou časově, finančně i administrativně náročná pro všechny strany.

⁴⁷ § 131a ZOK

⁴⁸ *Obchodní zákoník a další zákony: podle stavu k 1. 1. 2012*. Ostrava: Sagit, 2012, s. 43. ÚZ. ISBN 978-80-7208-888-1.

⁴⁹ § 157 odst. 4 ZOK

⁵⁰ Za „informovaný orgán“ považujeme v tomto případě dozorčí radu dle § 158, jelikož zákon dále blíže nespecifikuje, zda za tento můžeme považovat i jiné orgány společnosti.

⁵¹ § 148 odst. 1 ObchZ

ZOK však přináší několik nových ustanovení, která dávají možnost vystoupení společníka za situace, kdy je zřejmý odklon společnosti od stávajícího způsobu podnikání. Pravděpodobně nejdůležitější ustanovení pro jednostranné vystoupení společníka ze společnosti najdeme v § 202 ZOK. Tento paragraf dává možnost vystoupit ze společnosti tomu společníkovi, který nesouhlasil s rozhodnutím valné hromady, týkajícího se změny převažující povahy podnikání nebo hlasování o prodloužení trvání společnosti⁵² a hlasoval na valné hromadě proti těmto rozhodnutím. Neurčí-li společenská smlouva jinak, použije se pro tuto situaci § 164 ZOK stanovující podmínky jednostranného vystoupení společníka ze společnosti. Především pak povinnost vystoupit ze společnosti písemným oznámením do jednoho měsíce ode dne rozhodnutí valné hromady a platností vystoupení ze společnosti pouze ohledně podílů, kterým společník hlasoval proti rozhodnutí na valné hromadě.

Bez nejmenších pochyb vychází toto ustanovení vstříc především minoritním společníkům, kteří jsou ve společnosti často vázáni bez možnosti vystoupení, ovšem zároveň nemají dostatek hlasovacích práv pro prosazení změn ve společnosti. Zároveň je však možnost vystoupit velmi omezena a nelze tedy předpokládat její zneužití. Uzavřenost společnosti, která nedává společníkům možnost lehce opustit společnost je pochopitelná, jelikož jak již bylo uvedeno dříve, očekává se od společníků také jejich osobní přínos, nejen vklad kapitálu. Stojí-li fungování společnosti právě na těchto osobních vlastnostech jednotlivých společníků, je pochopitelné, že tento není lehce nahraditelný, jako je tomu například u akciové společnosti. Zároveň však se změnou povahy podnikání společnosti již společníkovy osobní vlastnosti nemusejí být pro společnost potřebné. Je pochopitelné, že zákon dovoluje společníkovi vystoupit ze společnosti právě v případech, kdy se mění určité specifické vlastnosti společnosti, které již osobnímu přístupu společníka mohou být cizí.

Instituty známé již nyní v ObchZ, tedy *Zrušení účasti společníka soudem*, *Vyloučení společníka* a *Dohoda o ukončení účasti*, jsou významově velmi blízké nynější úpravě a nedochází u nich k větším změnám. Pouze ustanovení v současném § 148 odst. 2 až 4 ObchZ jsou přesunuty do § 206 ZOK jako *Další způsoby zániku účasti společníka ve společnosti*.

⁵² Myšleno u společnosti založené pouze na dobu určitou nebo pouze pro určitý účel stanovený ve společenské smlouvě.

3.6.6 Vkladová povinnost

Je jednou ze základních povinností společníka ke společnosti. Souhrn těchto vkladů společníků pak tvoří základní kapitál společnosti. ZOK převzal většinu právní úpravy ze současného ObchZ a přestože je nově minimální výší vkladu společníka 1 Kč, zůstávají ostatní ustanovení týkající se vkladů zachována. I nadále je lhůta pro splacení vkladů společníka 5 let a této povinnosti nemůže být společník zbaven. Výjimkou může být pouze případ snižování základního kapitálu společnosti. V případě, že společník bude v prodlení se splacením svého vkladu společnosti, je v současné dikci zákona určen úrok 20% p.a. z nesplacené částky s možností pozměnění úroku společenskou smlouvou. Nově je úrok z prodlení nastaven jako dvojnásobek sazby úroku z prodlení, jež je stanovena jiným právním předpisem. Jiným právním předpisem je pak myšleno nařízení vlády podle § 1970 NOZ.

Jestliže společník vůbec nesplní svou vkladovou povinnost společnosti, vystavuje se hrozbě *kadučního řízení*. Společník je tedy vyzván ke splnění svých povinností společností, a pokud tak neučiní, je v pravomoci valné hromady tohoto společníka vyloučit. Důležitou součástí tohoto ustanovení je, že jestliže má společník více podílů na společnosti, může být vyloučen ze společnosti pouze ohledně podílů, ke kterým tuto povinnost nesplnil. To je jistě z logiky věci pochopitelné, ovšem zároveň je třeba neustále pohlížet na s.r.o. poněkud osobněji. Nesplnil-li společník, byť jen k jednomu z mnoha podílů svou vkladovou povinnost, projevil tak svou neloajálnost společností. Dnešní dikce zákona stanovuje možnost vyloučit společníka ze společnosti, ovšem jestliže se vyloučení společníka týká pouze podílů s nesplněnou vkladovou povinností, nelze pak příliš společníkovi důvěřovat ani ohledně jeho zbývajících podílů. Slovy R. Pelikána „*To opět neodpovídá osobní povaze společnosti s ručením omezeným, neboť v tomto typu společnosti lze očekávat, že jeden společník bude mít jen jedinou vůli*“⁵³.

3.6.7 Odevzdat kmenový list

Jak již bylo uvedeno výše, mohou být společníkům k podílům vydány kmenové listy. § 152 až § 154 ZOK pak uvádějí především postup odevzdání kmenových listů, následky neodevzdání kmenových listů ve lhůtě stanovené jednatelem, postup jejich výměny a vydání nových kmenových listů. Za základní ustanovení pak lze považovat: „*Stanoví-li tak zákon,*

⁵³ PELIKÁN, Robert. Několik poznámek k úpravě společnosti s ručením omezeným v novém zákoně o obchodních korporacích. *Obchodněprávní revue*. 2011, roč. 3, č. 3, s. 79. ISSN 1803-6554.

odevzdá společník bez zbytečného odkladu kmenový list společnosti.“⁵⁴ Jiná ustanovení tohoto zákona se dále k tomuto odkazují a vymezují situace, kdy se kmenové listy odevzdávají. Příkladem takových situací může být vystoupení společníka ze společnosti, vyloučení společníka nebo zrušení účasti společníka soudem.

V případě, kdy jsou společníci v prodlení s odevzdáním kmenových listů, vyzve je jednatel společnosti, aby tak učinili v přiměřené lhůtě. Jednatel po skončení této lhůty prohlásí dané kmenové listy za neplatné a toto prohlášení bez prodlení oznámí držitelům již neplatných kmenových listů.

3.6.8 Příplatková povinnost

Peněžitá příplatková povinnost je v současné dikci zákona velmi dobře známa a toto ustanovení je podobným způsobem i převzato do ZOK.⁵⁵ U příplatkové povinnosti, stejně jako v mnoha jiných částech zákona došlo ke značnému rozvolnění a podrobnějšímu vystižení obsahu. Namísto jednoho v současnosti využívaného paragrafu⁵⁶ je nadále rozpracována na paragrafů šest⁵⁷. Posun je jistě i významový.

Především zde zákonodárce ponechává větší prostor společníkům, kteří mohou zvolit strop příplatkové povinnosti ve společenské smlouvě, zároveň se však k rozhodnutí valné hromady o příplatku nepřihlíží, jestliže ten není ve společenské smlouvě vůbec upraven. Nadále pak lze příplatkovou povinnost uvalit pouze na určité druhy podílů, namísto současné úpravy.

Důležitým ustanovením, jež se odvíjí od rozhodnutí valné hromady o příplatkové povinnosti, je možnost společníka vystoupit ze společnosti, pakliže nehlasoval pro příplatkovou povinnost. Vystoupit lze do 1 měsíce ode dne rozhodnutí valné hromady, a to ohledně podílů, které jsou příplatkovou povinností vázány.

3.6.9 Zánik společníka

Zánik účasti společníka ve společnosti je v ZOK zpracován podrobněji a obsáhleji, než tomu bylo doposud. To je způsobeno především novými způsoby zániku společníka a také reformulací způsobů stávajících. Zákonodárce mění zavedený systém řazení způsobů

⁵⁴ § 152 odst. 1 ZOK

⁵⁵ „Peněžitá příplatková povinnost“ dále jen příplatková povinnost

⁵⁶ § 121 ObchZ

⁵⁷ § 162 - § 166 ZOK

ukončení účasti společníka, jelikož dle důvodové zprávy: „... *prvotní je dohoda všech společníků a teprve poté by měla být vytvořena pravidla pro ukončení účasti sporem*“.⁵⁸ Skupina ustanovení⁵⁹, upravující zánik společnickovy účasti, tak nově začínají možností vystoupení společníka, při splnění zákonných podmínek, jednostranným právním úkonem tohoto společníka.⁶⁰ Dále pak již známé způsoby „Dohoda o ukončení účasti společníka“, „Vyloučení společníka“, „Zrušení účasti společníka soudem“, jež doznaly pouze mírných odchylek. Za zmínku však stojí, že porušil-li společník své povinnosti zvláště závažným způsobem, není potřebné vyzvat společníka ke splnění svých povinností a lze přímo přistoupit k domáhání se vyloučení společníka soudem.⁶¹

Dalšími způsoby, zařazenými do této části zákona, jsou převod a dědění podílu. V otázce převodu podílů společníka je ochrana společnosti nastavena skrze možnost podmínit převod podílu společníka souhlasem některého z orgánů společnosti. Dle zákonodárce, je možnost podmíněného převodu mířena především na samotný akt převodu obchodního podílu, ovšem přiznává společenské smlouvě možnost podmínit souhlasem některého z orgánů také samotné určení konkrétní osoby.⁶² Společník je naopak chráněn především možností vystoupení ze společnosti k podílu, k jehož převodu ustanovený orgán bez udání důvodu nedal souhlas do 6 měsíců ode dne uzavření smlouvy o převodu. Společník má právo vystoupit ze společnosti ve lhůtě 1 měsíce ode dne zániku smlouvy o převoditelnosti.⁶³

V poslední části oblasti ukončení účasti společníka se zákonodárce zabývá „uvolněným podílem“ a „vypořádacím podílem“. Uvolněným podílem se pak rozumí podíl, jehož účast na společnosti zanikla jiným způsobem než převodem podílu. Následně pak § 212 určuje, jakým způsobem bude společnost s uvolněným podílem nakládat, a to v závislosti na způsobu zániku společníka.⁶⁴

⁵⁸ HAVEL, Bohumil et al. *Zákon o obchodních korporacích: s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012, s. 106. ISBN 978-80-7208-923-9.

⁵⁹ § 202 až § 215 ZOK

⁶⁰ Podrobně pak viz. kapitola „3.5.5 Vystoupení společníka ze společnosti“

⁶¹ HAVEL, Bohumil et al. *Zákon o obchodních korporacích: s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012, s. 106. ISBN 978-80-7208-923-9.

⁶² Tamtéž, s. 107.

⁶³ § 207 ZOK

⁶⁴ Podrobně pak o nakládání s uvolněným podílem v kapitole „3.5.2 Vypořádací podíl“

3.7 Orgány společnosti

Orgány společnosti doznaly značných změn, ovšem jejich výčet a základní funkce ve společnosti zůstávají zachovány. Oblasti upravené dnes v ObchZ jsou zčásti ponechány v ZOK a zčásti přesunuty do NOZ. Mnoho z nich působí dojmem, že zákonodárce uznává potřebu zjednodušení jednání orgánů společnosti, jiná ustanovení naopak přinášejí neúplně obhájenou administrativní zátěž pro obchodní korporace.

3.7.1 Valná hromada

Valná hromada zůstává v ZOK i nadále nejvyšším orgánem s.r.o. a je tvořena společníky. Stejně tak jsou převzaty základní atributy valné hromady, jako svolávání valné hromady alespoň jedenkrát ročně, usnášeníschopnost valné hromady podmíněna přítomností společníků vlastnících alespoň polovinu všech hlasů a samozřejmě dvoutřetinový podíl všech hlasů pro vybrané oblasti hlasování. Zajímavými novinkami v zákoně jsou však možné alternativní způsoby hlasování na i mimo valnou hromadu.

Alternativou hlasování na valné hromadě je účast společníka pomocí technických prostředků, jestliže tuto společenská smlouva povoluje. Důležitou podmínkou takového způsobu hlasování je především možnost společnosti ověřit totožnost hlasující osoby a určit její podíly na společnosti a s nimi spojená hlasovací práva. Pro představu lze uvést příklad videokonference nebo telefonátu, ovšem spadá zde i odevzdání písemných hlasů před konáním valné hromady, tedy s úmyslem nedostavit se na valnou hromadu.⁶⁵

Svolání valné hromady

Oblast práva upravující způsoby a postup svolávání⁶⁶ valné hromady prošla také svou úpravou, ovšem mnoho základních ustanovení má téměř identický význam. Lze říci, že nová právní úprava zde velmi čerpá z dosavadních ustanovení, jako jsou svolávání valné hromady alespoň jedenkrát ročně či povinnost valné hromady projednat a odsouhlasit účetní uzávěrku společnosti nejpozději do 6 měsíců od konce účetního období.

⁶⁵ HAVEL, Bohumil et al. *Zákon o obchodních korporacích: s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012, s. 98. ISBN 978-80-7208-923-9.

⁶⁶ Ať jde o svolávání dobrovolné nebo povinné

Podstatným ustanovením je povinnost jednatele společnosti svolat valnou hromadu, jestliže společnosti hrozí úpadek.⁶⁷ V takovém případě svolává valnou hromadu bez zbytečného odkladu a navrhne potřebná opatření. Význam tohoto ustanovení tkví především ve skutečnosti zrušení minimální hodnoty základního kapitálu jako nástroje ochrany věřitelů. Krok tímto směrem pak vyvolal zrušení stávající úpravy v § 128 odst. 2 ObchZ⁶⁸, jež stanovuje svolat valnou hromadu a to, „...*bez zbytečného odkladu poté, co zjistí, že celková ztráta společnosti ... dosáhla takové výše, že při jejím uhrazení z disponibilních zdrojů společnosti by neuhrazená ztráta dosáhla poloviny základního kapitálu...*“⁶⁹. Jednatel má také stejnou povinnost svolat valnou hromadu z jiných vážných důvodů, kupříkladu ohrožení cíle sledovaného společností.

Nově se také zákon zabývá velmi podrobně průběhem valné hromady.⁷⁰ Přesně je pak stanoven postup volby předsedy, zapisovatele, zápis společníků či zápis z valné hromady. Tato část zákona, která společnost velmi formalizuje, přibližuje s.r.o. k současné podobě akciové společnosti. Zajisté tak vzniká tlak směřovat valnou hromadu a společnost samotnou do podoby více kapitálové, což dle mého názoru není nejlepším možným řešením. Praktičtější přístup k s.r.o. by se mohlo jevit spíše směřovat její úpravu ke zjednodušení pro společníky a méně formální postup. Méně formalit u akciové společnosti se rozhodně nehodí, jelikož akciová společnost je ryze kapitálová a formálnost zaručuje také průhlednost jednání akcionářů. Oproti tomu je ovšem s.r.o. stále vnímána spíše jako malá či střední společnost, ve které se dá předpokládat bližší kontakt mezi společníky i mimo tuto společnost. Právě tento bližší kontakt lze považovat jako dostatečné odůvodnění pro zřízení možnosti, aby valná hromada rozhodla sama o míře formálnosti. Naopak je však třeba stále připomínat, že celá nová úprava směřuje velmi silně k zatraktivnění s.r.o. investorům. Z podoby zákona tak lze soudit, že směřuje k přilákání menších i větších, stejně jako tuzemských i zahraničních investorů. Ruku v ruce s takovým tlakem musí být samozřejmě i určitá míra transparentnosti společnosti, která zaručuje investorům profesionální jednání společnosti.

⁶⁷ § 182 ZOK

⁶⁸ Odkazující na § 193 ObchZ

⁶⁹ § 193 odst. 1 ObchZ

⁷⁰ § 188 až § 193 ZOK

Pravomoci a neplatnost rozhodnutí valné hromady

Mezi poslední důležitá ustanovená týkající se valné hromady patří také specifikace působnosti valné hromady v s.r.o. a naopak vymezení legitimovaných osob, jež mají právo

na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady. Působnost valné hromady ve společnosti zůstává významově zachována, ovšem došlo k menší úpravě ustanovení o změnách společenské smlouvy. Zákon přímo uvádí, že změna společenské smlouvy je jedna z kompetencí valné hromady. Odlišuje však kupříkladu jmenování jednatele nebo zrušení společnosti. Jak uvádí důvodová zpráva ZOK „*Ta rozhodnutí, která jsou v zákoně vymezena zvlášť, změnou společenské smlouvy nejsou, nicméně dopadá na ně povinnost zvláštní formy.*“⁷¹ Tím tedy netřeba dále specifikovat normu, co je a co není změnou společenské smlouvy.

Dále má pak valná hromada také právo atrahování si kompetencí jiných orgánů společnosti. Opodstatnění tohoto ustanovení lze podpořit především argumentem, že společnost je více otevřená investorům, a tak i jejich složení může být napříště různorodější. Převzetí působnosti jiných orgánů valnou hromadou tak dává společníkům silnější postavení v obchodním vedení společnosti. Skrze valnou hromadu mohou lépe ovlivňovat chod společnosti, ovšem opět pouze jako orgán, jelikož primárně spadá obchodní vedení do působnosti jednatele, nemá společník samotný pravomoc udílet jednateři pokyny o obchodním vedení.

3.7.2 Jednatel

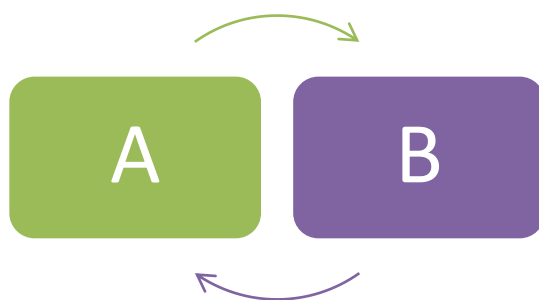
V rekodifikaci soukromého práva se dostalo značných změn i statutárnímu orgánu společnosti. Nově je obecná úprava jednání za právnickou osobu obsažena v § 161 a násl. NOZ a další ustanovení týkající se orgánů společnosti jsou obsaženy v § 44 a násl. ZOK. NOZ mění dosavadní postavení právnické osoby a statutárního orgánu. Z NOZ vyplývá, že právnická osoba není nadána svéprávností a na základě tohoto již nelze jednat jménem společnosti, jako tomu bylo doposud, jelikož není způsobilá právně jednat a statutární

⁷¹ HAVEL, Bohumil et al. *Zákon o obchodních korporacích: s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012, s. 99. ISBN 978-80-7208-923-9.

orgán podle nového společnost zastupuje, tedy je jejím zástupcem. Při jednání statutárního orgánu jde tak o projev jeho vlastní vůle, která je právnické osobě pouze přičítána.⁷²

Další změnou, kterou NOZ přináší je možnost, aby jednatelem společnosti, jakožto právní osoby, byla jiná právnická osoba. V takovém případě si zastupující právnická osoba zvolí přímo fyzickou osobu, která ji zastupuje, jinak je k jejímu zastupování dle § 154 NOZ zmocněn člen statutárního orgánu zastupující právnické osoby.

Tato nová myšlenka je jistě zajímavá, jelikož doposud nemohla být jednatelem právnické osoby přímo jiná právnická osoba. Ovšem i v tomto ustanovení lze nalézt potencionální nebezpečí. Autor zákona, který směřuje úpravu s.r.o. k co nejliberálnějšímu pojetí, rozvolňuje také pravidla, která by jinak vzájemně mohla být velice prospěšná. Jak je zmíněno výše, jednou z dalších změn úpravy s.r.o. je zrušení zákazu řetězení jednočlenných společností. Zrušení tohoto zákazu společně s možností ustanovit jednatelem právnické osoby jinou právnickou osobu, může dát šanci vzniku skutečně velkých a neprůhledných podvodných celků společností. Přidáme-li k těmto faktům také skutečnost minimálního zákonného vkladu společníka v hodnotě 1 Kč, vzniká zde možnost skutečně nebezpečné situace především pro stabilitu trhu, ale i koncového spotřebitele. Příkladem zneužití může být založení dvou společností s ručením omezeným A a B jednou fyzickou osobou, přičemž jednatelem společnosti A je společnost B a jednatelem společnosti B je naopak společnost A. Tyto dvě na první pohled oddělené společnosti jsou vlastněny jedinou fyzickou osobou a tato jediná osoba figuruje také jako zástupce těchto společností.

Obrázek 1 - Řetězení společností

⁷² PEŠLOVÁ, Irena. Jednání společností po rekodifikaci občanského zákoníku. *BusinessInfo.cz* [online]. 2012 [cit. 2013-03-21]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/jednani-spolecnosti-po-rekodifikaci-obcanskeho-zakoniku-25102.html>

Příklad dvou společností je však pouze modelový a ve skutečnosti může fyzická osoba vytvořit desítky vzájemně propojených společností, jež ovládají a vlastní jedna druhou. Díky propletené a složité struktuře se taková síť propojených společností může stát nástrojem k páčání ekonomické trestné činnosti.

Tuto jistě nešťastnou situaci částečně řeší § 46 odst. 3 a 4 ZOK jelikož stanovuje že „*Zástupce právnické osoby, která je členem orgánu obchodní korporace, musí splňovat požadavky a předpoklady pro výkon funkce stanovené zákonem pro samotného člena orgánu...*“⁷³ navíc upravuje že „*Na zástupce právnické osoby, která je členem orgánu obchodní korporace se použijí ustanovení tohoto zákona o střetu zájmů, nepřípustnosti konkurenčního jednání a ustanovení právního předpisu o povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře a následujících porušení této povinnosti.*“⁷⁴ Velice důležitým je i ustanovení § 69 ZOK přímo se vztahující na právnickou osobu coby statutárního orgánu „*Je-li statutárním orgánem obchodní korporace právnická osoba, použijí se ustanovení o vyloučení z výkonu funkce člena orgánu obchodní korporace i na fyzickou osobu, která byla touto právnickou osobou určena k tomu, aby funkci statutárního orgánu za ni vykonávala.*“⁷⁵ Můžeme tedy říci, že společníkům a věřitelům se skrze tyto ochranné instituty dostane určitého stupně ochrany, obavy však vyvolává proveditelnost použití takových mechanismů při nadměrném počtu vzájemně provázaných společností.

Způsob jednání

Lehce nevhodná je nová úprava způsobu jednání jednatelů. V současnosti ustanovuje ObchZ povinnost zapsat do společenské smlouvy způsob jednání jednatelů jménem společnosti. Z § 146 ZOK však vyplývá, že nově osahuje společenská smlouva nejen způsob, jakým jsou jednatelé povinni jednat, ale také jejich přesný počet. Bude-li se tedy v průběhu času měnit počet jednatelů společnosti, což může být dosti častým jevem, díky snazšímu vstupu nových společníků, musí nově proběhnout nejen zápis do obchodního rejstříku, ale také sepsání nové společenské smlouvy a její dodání na rejstříkový soud. Takové ustanovení se tedy jeví jako spíše obtěžující a zbytečně tak zatěžuje administrativu společnosti.

⁷³ § 46 odst. 3 ZOK

⁷⁴ § 46 odst. 4 ZOK

⁷⁵ § 69 odst. ZOK

Dále je dle § 194 ZOK statutárním orgánem společnosti jeden nebo více jednatelů. Určí-li tak společenská smlouva, tvoří více těchto jednatelů kolektivní orgán. V případě více jednatelů ve společnosti, kdy společenská smlouva kolektivní orgán neupravuje, vyžaduje se k rozhodnutí o obchodním vedení společnosti souhlas většiny z nich, což společenská smlouva může opět fakultativně upravit. Je samozřejmé, že bude-li společnost zastupována větším počtem jednatelů, je jejich neschopnost rozhodovat samostatně nebo nižším počtem nežli většinou značně svazující. V takové situaci však může jednatelům vypomoci ustanovení umožňující vzájemné delegování pravomocí mezi jednatelem. NOZ připouští, aby člen statutárního orgánu společnosti zmocnil jiného člena téhož orgánu, aby za něj činil právní kroky či hlasovat při jeho neúčasti na jednání orgánu. Takové zmocnění je však omezeno pouze na konkrétní případ a nelze jej vydat generálně.

Opravdu důkladně je třeba věnovat pozornost odpovědnosti statutárního orgánu. Institut *péče řádného hospodáře* je již v dnešní dikci zákona dobře znám, ovšem jeho vymezení je v současnosti spíše strohé. Nově je však tento institut mnohem lépe rozpracován jak v NOZ tak v ZOK. Dle § 159 NOZ musí člen voleného orgánu vykonávat funkci „... s nezbytnou loajalitou i s potřebnými znalostmi a pečlivostí...”⁷⁶ tím je úprava velmi podobná té současné. Dále je však tato péče rozvedena v § 51 ZOK přímo pro obchodní korporace „*Pečlivě a s potřebnými znalostmi jedná ten, kdo mohl při podnikatelském rozhodování v dobré víře rozumně předpokládat, že jedná informovaně a v obhajitelném zájmu obchodní korporace; to neplatí, pokud takovéto rozhodování nebylo učiněno s nezbytnou loajalitou.*”⁷⁷. Dále je v ZOK stanoveno, že posouzení, zda jednal člen orgánu s péčí řádného hospodáře, proběhne s objektivním přístupem, tedy jak by v takovém případě jednala *jiná osoba rozumně pečlivá*. Nezáleží tedy, zda jednatel při obchodním rozhodování posuzoval riziko s nejvyšší možnou péčí, jaké byl schopen, ale zda by tak jednala jiná rozumně pečlivá osoba. Nově to tedy znamená, že jestliže osoba jednatele sama není rozumně pečlivou osobou, neměla tedy tato osoba přijmout post jednatele a nijak ani není dotčena odpovědnost této osoby.⁷⁸

Důležitým prvkem zákona je pak důraz kladený za způsob rozhodování a nikoli na výsledek. Je samozřejmé, že při rozhodování o obchodních krocích společnosti zvažují jednatele vždy určité podnikatelské riziko, tedy rozhodují vždy o nejvýhodnější možnosti. Odměnou takového podstoupeného rizika je pak logicky zisk společnosti. Ovšem každé

⁷⁶ § 159 NOZ

⁷⁷ § 51 ZOK

⁷⁸ HÁMORSKÁ, Andrea. Povinnost členů orgánů obchodních korporací jednat s péčí řádného hospodáře po rekodifikaci. *Obchodněprávní revue*. 2012, roč. 4, č. 9, s. 250. ISSN 1803-6554.

podstoupené riziko může přivést také neúspěch v podnikání. Jednatel společnosti tedy nemůže nést přímo odpovědnost za úspěch či neúspěch obchodního jednání, pouze tedy za své jednání, které musí odpovídat minimálně dikci zákona. Splní-li tak zákonem stanovené podmínky svého rozhodování, nelze jej za něj napadnout.⁷⁹

Obecně uzavírá společnost s jednatelem smlouvu o výkonu funkce dle § 59 ZOK. Jelikož autor zákona vychází z názoru, že odměny statutárního orgánu mu náleží ze společnosti vždy na úkor společníků, jsou to právě tito společníci, kteří o odměnách statutárního orgánu rozhodnou na valné hromadě. Není-li tedy sjednáno přímo ve smlouvě o výkonu funkce, pak ze zákona platí, že je výkon této funkce bezplatný. Každé odměny statutárním orgánům pak musí schválit valná hromada. Ochrana jednatele společnosti naopak tkví v podmínce, že neschválí-li valná hromada neodůvodněně smlouvu o výkonu funkce, náleží pak jednatelem odměna obvyklá.⁸⁰

Odlišně upravuje zákon také absenci souhlasu valné hromady, který je jinak ze zákona vyžadován. Tedy uzavře-li jednatel společnosti smlouvu s obchodním partnerem, pro kterou je jinak vyžadován souhlas valné hromady, nevede toto neudělení souhlasu automaticky k neplatnosti sjednané smlouvy. Zákonodárce svou argumentací vychází z názoru, že na základě porušení podmínky souhlasu vnitřního orgánu nelze uplatňovat toto zrušení na třetí osoby. Společníci, kterým takto mohla vzniknout újma, se mohou dovolávat relativní neplatnosti, tedy mohou v prekluzivní době odstoupit od smlouvy.⁸¹

3.7.3 Prokurista

Prokura je ve společnosti i nadále zachována a pravomoci prokuristy se nadále příliš neodlišují. Ustanovení upravující prokuru, však již upravuje pouze NOZ⁸² a v části ZOK, věnující se s.r.o., není prokura jako orgán společnosti více přiblížena, či speciálně upravena. ZOK neupravuje prokuru ani ve své obecné části, pouze v § 58 ZOK stanovuje, že *Pravidla jednání členů orgánů a Pravidla o střetu zájmů* se použijí přiměřeně na prokuristu obchodní korporace.

⁷⁹ KOŽIAK, Jaromír. Pravidlo podnikatelského úsudku v návrhu zákona o obchodních korporacích (a zahraničních právních úprav). *Obchodněprávní revue*. 2012, roč. 4, č. 4, s. 109. ISSN 1803-6554.

⁸⁰ HAVEL, Bohumil. Společnost s ručením omezeným na úsvitu rekodifikace. *Obchodněprávní revue*. 2012, roč. 4, č. 4, s. 353. ISSN 1803-6554.

⁸¹ Tamtéž, s. 354

⁸² § 450 a násl. NOZ

I nadále platí vymezení, že prokuristou obchodní korporace může být pouze fyzická osoba, a také platí konstitutivní zápis do obchodního rejstříku. Stejně tak zůstává zachováno vymezení působnosti prokury k právnímu jednání při provozu *obchodního závodu*⁸³, tedy obecně bez pravomocí *zcizovat nebo zatěžovat majetek*. I nadále pak zůstává zachována možnost udělit prokuristovi souhlas nakládat s nemovitostmi. Prokurista pak obecně jedná sám, jiný způsob jednání je pak třeba uvést při udělení prokury.⁸⁴

3.7.4 Dozorčí rada

Dozorčí rada zůstává i po rekodifikaci pouze fakultativním orgánem. Její úprava je pro s.r.o. obsažena pouze v jednom paragrafu⁸⁵, což je nezvyklé zkrácení i oproti stávající dikci zákona. Dále je v případě zřízení dozorčí rady ve společnosti odkázáno na použití některých ustanovení týkajících se jednatelů v obdobných situacích. Zákon pak nadále vypouští ustanovení s pravidly o účasti zaměstnanců v dozorčí radě s vysvětlením zákonodárce, že budou „*v reakci na přeshraniční přeměnu upravena v doprovodných předpisech*“⁸⁶.

3.8 Jednočlenná společnost

Jednočlenná společnost není v právní úpravě s.r.o. žádnou novinkou, jelikož jednočlennou s.r.o. lze založit i dle současného ObchZ. Mění se však její úprava v zákoně, jelikož nově je institut jednočlenné společnosti zahrnut v obecné části ZOK⁸⁷ a platí nejen pro s.r.o., ale pro všechny kapitálové společnosti. Pro a.s. je tedy toto ustanovení významnější. Zákon dále upravuje možnost jediného společníka kapitálové společnosti v důsledku soustředění všech podílů do rukou tohoto společníka⁸⁸.

Důležitým je pak pro jediného společníka ustanovení v § 12 „*Vyžaduje-li tento zákon nebo jiný právní předpis, aby rozhodnutí nejvyššího orgánu společnosti bylo osvědčeno veřejnou listinou, má rozhodnutí jediného společníka formu veřejné listiny.*“⁸⁹. Jediný společník je tedy povinnen, vyžaduje-li to zákon, činnit rozhodnutí v písemné formě. Uzavírá-

⁸³ Doposud *podniku*

⁸⁴ Kupříkladu, že k zastupování společnosti je potřeba projevu vůle více než jednoho z prokuristů společnosti.

⁸⁵ § 201 ZOK

⁸⁶ HAVEL, Bohumil et al. *Zákon o obchodních korporacích: s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012, s. 102. ISBN 978-80-7208-923-9.

⁸⁷ § 11 až § 14 ZOK

⁸⁸ § 11 odst. 2 ZOK

⁸⁹ § 12 odst. 2 ZOK

li pak společník smlouvu se společností, je potřeba vyhotovit tuto v písemné formě a opatřit úředně ověřenými podpisy⁹⁰.

3.9 Přechodná ustanovení

ZOK ve své závěrečné fázi formuluje také několik přechodných ustanovení, z nichž jsou některá obecná, jiná se týkají pouze vybraných forem společností. Skutečně významným ustanovením pro s.r.o. je především § 777 ZOK, jelikož pojednává o časových lhůtách stanovených pro úpravu a změny společenské smlouvy s.r.o. a také lhůty pro přizpůsobení se novým zákonným podmínkám. V první řadě se vylučují ujednání společenských smluv, jež jsou v rozporu s donucujícími ustanoveními ZOK a zrušují se dnem nabytí účinnosti tohoto zákona⁹¹. Je samozřejmé, že zákon nemůže povolit ponechání těch ustanovení společenských smluv, která jsou v přímém rozporu s novou právní úpravou. Týká-li se rozpor obsahu společenských smluv jiných ustanovení zákona, nežli donucovacích, ponechává zákon jejich změnu na orgánech společnosti. Zároveň však zákon přímo nevyjmenovává či jinak neurčuje, která ustanovení lze řadit mezi donucující a naopak, která ustanovení již ne. Mnoho společností tak bude donuceno konzultovat současný obsah společenských smluv. Lze však předpokládat, že právě tato část zákona, především svou nejednoznačností, vyvolá mnoho soudních sporů. Předmětem těchto sporů budou jistě nejednoznačná donucovací ustanovení v ZOK.

Dále zákon stanovuje společností lhůtu 6 měsíců ode dne nabytí účinnosti ZOK k tomu, aby přizpůsobily listiny podle odstavce 1 právní úpravě ZOK. Po uplynutí této lhůty a nesplnění podmínek vyzve je k tomuto splnění rejstříkový soud a stanoví další dodatečnou lhůtu. Při marném uplynutí této dodatečné lhůty má pak soud na návrh pravomoc zrušit obchodní korporaci a nařídít její likvidaci. Stejnou lhůtu 6 měsíců má také společnost pro úpravu uzavřených smluv o výkonu funkce, především pak také smluv o odměně. Nesplnění této lhůty nezpůsobuje neplatnost těchto smluv, ovšem výkon funkce je poté automaticky bezplatný.⁹²

Zákon stanovuje, že obchodní korporace, již existující podle ObchZ, má možnost podřídit ustanovení obsažená ve společenské smlouvě týkající se práv a povinností společníků, podmínkám nového ZOK nejpozději do 2 let ode dne účinnosti ZOK.

⁹⁰ § 13 ZOK

⁹¹ § 777 odst. 1 ZOK

⁹² § 77 odst. 2 a 3 ZOK

Údaj o tomto podřízení je nutné zapsat do obchodního rejstříku. Změny společenské smlouvy nabývají účinnosti zveřejněním zápisu o podřízení se ZOK v obchodním rejstříku.⁹³

I tato část přechodných ustanovení může vyvolávat nepříjemné problémy na trhu obchodních společností, jelikož zákon předpokládá lhůtu pro přechod na nový právní režim 2 let a společnosti mají možnost do konce této lhůty na nový právní režim přejít. Pokud tak neučiní, zákon nenastihuje jejich další kroky. Z ustanovení vyplývá, že společnost, která se nepodřídí novému právnímu režimu, bude již nucena řídit se až do svého zániku ObchZ bez další možnosti podřízení se ZOK. Ačkoli se toto přechodné ustanovení jistě snaží motivovat vedení společností k přechodu na novou právní formu, jelikož při ustrnutí společnosti na ObchZ se nebude vyvíjet dále ani sám ObchZ, ale především pak bohužel zákon připouští určitý dualismus, tedy možnost, kdy v praxi zůstane zachován dvojitý právní režim a bez případné budoucí změny zákona nebude možné tento dvojitý režim odstranit.

⁹³ § 777 odst. 5 ZOK

4 Mechanismy ochrany společníků a věřitelů

Jelikož v nové úpravě s.r.o., stejně jako v úpravě všech kapitálových společností, došlo k mnoha změnám, z nichž některé silně ovlivňují postavení věřitelů a společníků, je určitě dobré zabývat se také mechanismy, jež nový zákon pro ochranu těchto subjektů přináší. Několik způsobů ochrany věřitelů či společníků již bylo uvedeno výše. Je však třeba alespoň okrajově připomenout další vybrané, jelikož autoři zákona tomuto tématu věnovali nemalou část zákona.

4.1 Ručení jednatelů a zákaz vykonávání funkce

Za velmi důležité ustanovení sloužící k lepší kontrole statutárního orgánu a zároveň také k ochraně věřitelů a společníků lze považovat § 62 ZOK, jež upravuje záležitosti týkající se smlouvy o výkonu funkce. *„Bylo-li v insolvenčním řízení zahájeném na návrh jiné osoby než dlužníka podle jiného právního předpisu soudem rozhodnuto, že obchodní korporace je v úpadku, vydají členové jejích orgánů, vyzve-li je k tomu insolvenční správce, prospěch získaný ze smlouvy o výkonu funkce, jakož i případný jiný prospěch, který od obchodní korporace obdrželi, a to za období 2 let zpět před právní mocí rozhodnutí od úpadku, pokud věděli nebo měli a mohli vědět, že je obchodní korporace v hrozícím úpadku podle jiného právního předpisu, a v rozporu s péčí řádného hospodáře neučinili za účelem jeho odvrácení vše potřebné a rozumně předpokládatelné.“*⁹⁴

Tento paragraf poskytuje ochranu věřiteli pouze skrze insolvenční řízení, ovšem připouští možnost dalšího ručitele za závazky společnosti. Těmito ručiteli, jak paragraf uvádí, jsou členové statutárního orgánu, kteří pochybili při obchodním vedení společnosti. Na první pohled může být suma odměn členů orgánu za dva roky dostatečným ručením, jelikož lze rozumně uvažovat, že odměny těchto členů orgánů budou v přiměřené hodnotě k obchodním transakcím společnosti. U malého podniku nepředpokládáme odměny v řádech desítek milionů, jelikož ani podnik nebude dosahovat takových obrátů. Odměna bude spíše nižší, jelikož i hodnota veškerých obchodních transakcí společnosti bude nižší. Stejně jako je člen statutárního orgánu napadnutelný za své jednání při obchodním vedení společnosti, je i sám chráněn ustanovením o *péči řádného hospodáře*. Dodrží-li jednatel při obchodním vedení

⁹⁴ § 62 odst. 1 ZOK

společnosti veškerá potřebná pravidla svého chování a jsou-li veškerá jeho rozhodnutí postavená na dobrém úmyslu, nenese pak odpovědnost za neúspěch obchodních rozhodnutí.⁹⁵

Ustanovení uvedené v § 62 odst. 1 ZOK má samozřejmě také své uplatnění jako ochrana společníků. Společníci, kteří ovlivňují chod společnosti skrze hlasování na valné hromadě, volí členy statutárních orgánů a uzavírají s nimi *Smlouvu o výkonu funkce*. Je tedy logické, že i společníci vybírají osoby vhodné na tuto funkci s úmyslem dosažení co nejlepšího obchodního vedení společnosti.

Velmi podstatnou částí zákona, jež nechrání pouze současné společníky a věřitele, je část o *Vyloučení člena statutárního orgánu obchodní korporace z výkonu funkce*.⁹⁶ Tato část zákona velmi podrobně rozebírá případy, kdy může soud rozhodnout o vyloučení člena statutárního orgánu, za jakých podmínek a samozřejmě také následky plynoucí pro člena statutárního orgánu z tohoto vyloučení.

Nejdůležitějším je pak § 63 ZOK „*V průběhu insolventního řízení insolvenční soud i bez návrhu rozhodne, že z důvodů podle § 64 člen statutárního orgánu upadnuvší obchodní korporace, který byl ve funkci v době vydání rozhodnutí o úpadku nebo po něm, nesmí po dobu 3 let od právní moci rozhodnutí o vyloučení vykonávat funkci člena statutárního orgánu jakékoliv obchodní korporace nebo být osobou v obdobném postavení.*“⁹⁷ Dokonce pak dále zákon upravuje případ porušení takového vyloučení v § 67 ZOK „*Soud i bez návrhu rozhodne, že osobu, která porušila zákaz uložený jí v rozhodnutí o vyloučení, opětovně vylučuje až na 10 let.*“⁹⁸ Návrh k těmto rozhodnutím soudu může podat každý, kdo má na něm důležitý zájem.⁹⁹

Tuto část zákona, jež upravuje možné následky plynoucí členům statutárního orgánu, lze považovat za skutečně důležitou a také lehce obhajitelnou. Jak je již popsáno výše, obnovení volného trhu v 90. letech 20. století vedlo z „boomu“ zakládání společností v ČR a vzhledem k nízkým zkušenostem obchodních subjektů také k velkému počtu případů společností krachujících. Na nezdaru tehdejší a často i současných společností však mají velký podíl právě členové statutárních orgánů, kteří mají ve svých rukou obchodní vedení společnosti. Zcela běžnou praxí se pak stává, že jednatelé uměle navyšují zisky společnosti

⁹⁵ § 51 - § 53 ZOK

⁹⁶ § 63 - § 67 ZOK

⁹⁷ § 63 odst. 1 ZOK

⁹⁸ § 67 odst. 1 ZOK

⁹⁹ § 63 odst. 3 ZOK

a tím i výplatu svých odměn, přičemž takové neudržitelné jednání způsobí krach společnosti. Ustanovení týkající se vyloučení člena statutárního orgánu mají jistě za cíl odradit jednatele společností od jednání proti zájmům společnosti, jednak pro možnost vzniku povinnosti navrácení svých odměn a dále pak pod hrozbou, že nebudou moci v dalších letech zastávat tuto pozici.

Dle mého názoru, prokáže-li se jednatelem jednání proti zájmům společnosti či snad porušení péče řádného hospodáře, je zajisté na místě nedovolit této osobě opakovat bezprostředně svůj čin. Negativním rysem tohoto ustanovení může být jistá hrozba směřující ke členům statutárního orgánu. Obchodní vedení společnosti je samozřejmě vždy spojeno s určitou mírou podstupovaného rizika. Bude-li však jednatel společnosti, pod hrozbou sankce za nesprávný postup, až příliš nerozhodný, bude mít právě toto ustanovení negativní vliv na jeho rozhodování. Následná neochota jednatele podstupovat přiměřené podnikatelské riziko může způsobit úpadek společnosti. Tím se tedy ukazuje, že je opět velmi důležité, aby jednatel vždy soustředil svou pozornost na zajištění nejlepších možných informací potřebných pro obchodní rozhodnutí a dbal velmi řádně o jejich pravdivost a podloženost. Slovy autora zákona „... rozhoduje-li někdo náležitě, informovaně a v zájmu společnosti, nemůže nést veškerá rizika, která mohou v rámci podnikání nastat. Je-li celková koncepce společnosti vystavěna na smlouvě s nejistým výsledkem, není možné chtít po profesionálním managementu, aby nesl všechna možná rizika svého jednání, tedy i ta, která nemohl ovlivnit; důkazná břemeno však i zde nese jednající osoba.“¹⁰⁰

4.2 Pravidla Wrongful tradingu

Novinkou zanesenou do nové právní úpravy je pravidlo *wrongful trading*, převzaté z britské legislativy, týkající se insolvence. Toto pravidlo je jedním ze základů ochrany věřitelů v případě přímé souvislosti mezi jednáním členů orgánů a úpadkem společnosti. Úpravu tohoto instrumentu nalezneme v § 68 ZOK „Soud může na návrh insolvenčního správce nebo věřitele obchodní korporace rozhodnout, že člen nebo bývalý člen jejího statutárního orgánu ručí za splnění jejich povinností, jestliže a) bylo rozhodnuto, že obchodní korporace je v úpadku, a b) člen nebo bývalý člen statutárního orgánu obchodní korporace věděli nebo měli a mohli vědět, že je obchodní korporace v hrozícím úpadku podle jiného

¹⁰⁰ HAVEL, Bohumil et al. *Zákon o obchodních korporacích: s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012, s. 53. ISBN 978-80-7208-923-9.

*právního předpisu, a v rozporu s péčí řádného hospodáře neučinili za účelem jeho odvrácení vše potřebné a rozumně předpokladatelné.*¹⁰¹

Důležitou částí, kterou je třeba vyzdvihnout, je, že toto pravidlo, se přímo týká situace, kdy se společnost dostává do úpadku. Nelze také opomenout fakt, že o vzniku ručení managementu rozhoduje na návrh soud. V mnoha situacích se tato část může jevit jako zbytečná, ačkoli by zákon mohl stanovit pouze podmínky, při jejichž splnění vzniká povinnost ručení managementu ze zákona. Skutečně by tyto podmínky mohly urychlit celý proces bez zdlouhavého rozhodování soudu. Je však třeba brát na vědomí, že důvodem častých změn obchodního práva, je právě velice rychlý vývoj obchodních možností a podnikatelské praxe. Těžko tedy vytvořit jednoduchou a zároveň neprůstřelnou soustavu podmínek, které by stanovily obecný rámec. Jestliže by nedošlo k prokazování faktů a zdůvodňování obchodních rozhodnutí managementu před soudem, mohl by se z instrumentu ochrany věřitelů a společníků stát lehce spleitelný bič proti managementu společnosti. Je tedy důležité přednést v soudním řízení veškeré relevantní informace, jež napomohou rozlišit, zda lze požadovat ručení po členech statutárního orgánu či nikoli.

4.3 Regulace podnikatelských seskupení

V navazující části ZOK, věnující se podnikatelským seskupením¹⁰², můžeme nalézt ustanovení, vytvářející novou koncepci regulace těchto uskupení. S těmito také významně souvisí i výše zmíněné pravidlo o *wrongful tradingu*¹⁰³. Zákon skrze tato ustanovení definuje obecné pojmy důležité pro obchodní korporace, např. *Většinový společník*, *Koncern*, *Ovládaná a Ovládající osoba*, a dále také reguluje obecná pravidla jejich pravomocí a chování. Avšak vzhledem k omezenému rozsahu a účelu práce je důležité vystihnout především institut *Ovlivnění*.

Ovlivnění a jeho úpravu v ZOK, lze nalézt hned v úvodu části o podnikatelských seskupeních v § 71 ZOK. „Každý, kdo pomocí svého vlivu v obchodní korporaci (dále jen „vlivná osoba“) rozhodujícím významným způsobem ovlivní chování obchodní korporace (dále jen „ovlivněná osoba“) k její újmě, tuto újmu nahradí, ledaže prokáže, že mohl při svém ovlivnění v dobré víře rozumně předpokládat, že jedná infomovaně

¹⁰¹ § 68 odst. 1 ZOK

¹⁰² § 71 až § 91 ZOK

¹⁰³ Související je s těmito instrumenty také úprava nového insolvenčního zákona, ovšem vzhledem k rozsahu práce se tímto dále nezabýváme.

a v obhajitelném zájmu ovlivněné osoby.“¹⁰⁴ V dalších odstavcích § 71 ZOK pak zákon stanovuje povinnost vlivné osoby uhradit újmu vzniklou společníkům ovlivněné osoby, jestliže jim taková újma vznikla a dále zákon ukládá, že vlivná osoba ručí věřitelům ovlivněné osoby za splnění dluhů, jež nemůže ovlivněná osoba v důsledku ovlivnění splnit. Existují ovšem opodstatněné výjimky¹⁰⁵, zprošťující povinnosti hradit újmu, týkají se však společnosti, jež je součástí koncernu dle § 79 ZOK. Není účelné tyto výjimky, vztahující se ke koncernu dále rozebírat, je však důležité neopomenout podmínku, že společnost nesmí vlivem řídící osoby skončit v úpadku.¹⁰⁶

Nejvýstižnější spojení pravidla *wrongful tradingu* a *Ovlivnění* je pravděpodobně komentář autora zákona „*Pravidla tzv. wrongful trading jsou společně s novým pojetím podnikatelského seskupení základem ochrany věřitelů pro případ, že by statutární (či obdobný) orgán nebo jeho členové, případně osoby, které je ovlivní či řídí, přivedly společnost do úpadku. Právo postupu podle tohoto ustanovení je však dáno nejen likvidátorovi, ale také věřitelům – vždy však pouze v návaznosti na likvidaci korporace, tedy stav, kdy právně zaniká a její dluhy tak zůstávají „viset ve vzduchu“.*“

Lze tedy vnímat v zákoně projevovanou snahu autorů vytvořit co nejucelenější koncepci ochrany věřitelů. Upozorňujeme-li opakovaně na skutečnost, že společnost s ručením omezeným směřuje k anonymizaci společníků a umožňuje tak společnosti býti více kapitálovou než doposud, upozorníme tedy i na snahu zákonodárců vytvořit obecná pravidla, jež budou sloužit k ochraně věřitelů a společníků.

4.4 Hlasování valné hromady

Valná hromada jako hlavní orgán společnosti, sestávající ze společníků, byla již popsána výše. O rozhodnutích a usneseníh valné hromady je třeba rozhodovat hlasováním valné hromady a dle předmětu hlasování stanovuje zákon také určité podmínky, jež musí valná hromada dodržet. Pro ochranu společníků jsou však velice důležité nové způsoby hlasování, jež rekodifikace zákon a přináší. Těmito jsou hlasování společníků *Per rollam* a institut *Kumulativního hlasování*, který je sice použitelný pouze pro hlasování o členech statutárních orgánů, ovšem tím spíše má vliv na obchodní vedení společnosti.

¹⁰⁴ § 71 odst. 1 ZOK

¹⁰⁵ § 72 ZOK

¹⁰⁶ § 72 odst. 3 ZOK

4.4.1 Per rollam

Hlasování *Per rollam* lze částečně připodobnit hlasování pomocí technických prostředků, jelikož toto hlasování nezakládá potřebu společníků sejít se v jednom čase na daném místě. Toto rozhodování probíhá ze zákona korespondenčně¹⁰⁷ a za zákonem stanovených podmínek. Tato norma je jako mnoho jiných dispozitivní, ovšem zákonodárce uznal za vhodné tento alternativní způsob rozhodování zakomponovat přímo do úpravy s.r.o. s možností zrušení takového jednání společenskou smlouvou. Tedy dle §175 ZOK, jednatel (nebo kterákoli osoba oprávněná sjednat valnou hromadu) zašle návrh rozhodnutí na adresy společníků nebo způsobem, který udává společenská smlouva. Společník poté v lhůtě společenskou smlouvou určenou, jinak ze zákona alespoň 15 dní (ode dne doručení), doručí své vyjádření. Jestliže společníci nedoručí v dané lhůtě svůj souhlas, poté platí, že s návrhem nesouhlasí. Většina se v případě takového rozhodování počítá vždy z celkového počtu společníků.¹⁰⁸

Lze namítnout, že jelikož zákon nepožaduje za nutné zasílat návrh usnesení pouze korespondenčně, podobá se tento způsob hlasování pomocí technických prostředků až příliš a není tedy třeba jej oddělovat. Je tedy třeba vyzdvihnout jeho podstatu pro společnost. Valná hromada jako nejvyšší orgán společnosti ovlivňuje chod společnosti na všech jejích úrovních, jelikož lze říci, že její společná vůle je také vůlí společnosti. Zároveň však, vlivem opět zdůrazňovaného otevírání společnosti investorům a možného anonymizování společníků, slábne schopnost valné hromady schvalování rychlých kroků, je-li jich třeba. Koncept, kdy jednatel svolává valnou hromadu a zve společníky společnosti na její konání často několik měsíců předem, nevyhovuje dostatečně aktuálním podmínkám rychle se měnícího tržního hospodářství. Možnost pouhého zaslání návrhu společníkům a lhůta stanovená pro jejich vyjádření naopak může proces velice urychlit. Důležitým pak je také započítávání hlasů společníků, kteří se nevyjádřili. Jednatel či jiná osoba, jež má pravomoc svolat valnou hromadu, nemůže tedy ovlivnit hlasování ve svůj prospěch.

Tento institut tak nespadá přímo mezi mechanismy ochrany společníků, ovšem lze jej mezi tyto zařadit, jelikož umožňuje efektivnější schvalování potřebných rozhodnutí valné hromady a tím také ochraňuje zájmy společníků, kterými je efektivní a fungující společnost.

¹⁰⁷ Podstatná je také možnost užití jiných prostředků zaslání návrhu

¹⁰⁸ HAVEL, Bohumil et al. *Zákon o obchodních korporacích: s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012, s. 93-94. ISBN 978-80-7208-923-9.

4.4.2 Kumulativní hlasování

Druhým a snad i důležitějším způsobem hlasování, jež může nově pomoci menšinovým společníkům více ovlivnit chod společnosti, je kumulativní hlasování. Opět jde o fakultativní normu, kterou mohou společníci začlenit do společenské smlouvy. Připouští-li společenská smlouva tento typ hlasování, využívá se zásadně při volbě členů orgánů společnosti¹⁰⁹, tedy jednatelů, nebo členů dozorčí rady (je-li zřízena). Základním principem takového způsobu hlasování je vynásobení počtu hlasů společníka na valné hromadě počtem osob, které mají být zvoleny. Dále se hlasuje o každém členu orgánu samostatně a společník může pro danou volbu využít libovolný počet hlasů. Odevzdávají se pouze hlasy pro volbu určité osoby, nikoli proti. V praxi tedy i menšinový společník, jenž by běžně neměl možnost přehlasovat většinového společníka, může využít všechny své hlasy pro volbu jediné osoby a znásobit tak svůj vliv, ačkoli již dále nemůže ovlivnit volbu zbylých členů orgánu.¹¹⁰

ZOK dává společníkům možnost, sepsat společenskou smlouvu takovým způsobem, aby byla mnohem otevřenější vstupu nových osob. Ačkoli neustále předpokládáme osobní zainteresovanost společníků, nemusí být tento pohled vždy nejlepší. Princip kumulativního hlasování společně s úpravou více druhů podílů předkládá společníkům možnost, aby do společnosti přistoupil investor, jenž skutečně přináší pouhý kapitál, bez osobní angažovanosti. To samozřejmě neznamená, že by na prosperitě společnosti, tedy i své investici, neměl zájem. Institut kumulativního hlasování zanesené do společenské smlouvy společnosti pak může být lákadlem pro menšinové investory, kteří tak mohou mít možnost dosadit do kupříkladu dozorčí rady osobu, jíž důvěřují. Slovy autora B. Havla: „Účelem kumulativního hlasování je však také případná motivace investora pro jeho vstup do společnosti (s možností následného vlivu na její správu).“¹¹¹

¹⁰⁹ SPOLEČNOST S RUČENÍM OMEZENÝM VE SVĚTLE NÁVRHU ZÁKONA O OBCHODNÍCH KORPORACÍCH. *Epravo.cz* [online]. 2011, č. 75091 [cit. 2013-03-17]. ISSN 1213-189X. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/spolecnost-s-rucenim-omezenym-ve-svetle-navrhu-zakona-o-obchodnich-korporacich-75091.html>

¹¹⁰ HAVEL, Bohumil et al. *Zákon o obchodních korporacích: s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012, s. 99. ISBN 978-80-7208-923-9.

¹¹¹ HAVEL, Bohumil. Společnost s ručením omezeným na úsvitu rekodifikace. *Obchodněprávní revue*. 2011, 3., č. 3, s. 353. ISSN 1803-6554.

5 Závěr

Společnost s ručením omezeným jako právní forma obchodní kapitálové společnosti je velice důležitou součástí českého hospodářství, jež vznikalo chvatně od devadesátých let minulého století. Tato právní forma společnosti prošla mnoha významnými změnami, jež ji doprovázely v průběhu času, a také se dočkala několika novel inspirovaných zahraniční legislativou. Ačkoli se dnes po více jak 20 letech zdá právní vymezení této formy společnosti komplexní a ucelené, potýká se ve skutečnosti stejně jako celá úprava ObchZ s mnoha projevy amatérismu a projevy nejednotnosti postupu při vytváření ustanovení. Tento čas nemoderní právní úpravy s.r.o. je u konce, způsoben komplexní změnou soukromého práva, jakož i současné podoby ObchZ. Společnost s ručením omezeným tak velmi pravděpodobně změní svou současnou podobu a tato forma podnikání bude nejspíše vnímána odlišně, nežli doposud.

Je skutečně na pováženou, nakolik muselo dojít při rekodifikaci ObchZ k reformulacím stávajících ustanovení týkajících se s.r.o. a měnících tak význam již zavedených institutů. Zákodárce jen zřídka využíval formulace dnes již v praxi dlouhodobě známé a stejné instituty upravil odlišným způsobem, často pak i s odlišným významem. Úmysl zkvalitnění stávající úpravy bez úmyslu změny obsahu některých institutů pak můžeme rozpoznat jen z důvodové zprávy autora zákona, vydané jako příloha k ZOK. Projeví se však až v právní praxi, jak budou na tyto drobné odchylky reagovat obchodní subjekty a především pak soudy, řešící spory s těmito změnami spojenými.

Na základě známých faktů z historie, týkajících se právní úpravy ObchZ, nelze ani v nejmenším pochybovat o potřebnosti rekodifikace nejen ObchZ, či vybraných ustanovení, ale celého soukromého práva. Na základě toho lze také vyzdvihnout patrnou spolupráci týmů, jež vypracovávaly NOZ a ZOK. Díky společné snaze těchto týmů, jsou nyní široké společnosti známy dva hlavní obsáhlé právní dokumenty, jež jsou společně velmi úzce provázány, vzájemně se doplňují a jsou skvěle sladěné. Tento fakt lze autorům zákona jen přičíst k dobru, jelikož současná podoba dvou zákonů, jež často upravovaly stejné oblasti práva s odlišným pohledem, zmizí.

Cílem práce bylo pak podtrhnoutí nejvýznamnějších změn v oblasti obchodního práva, které dopadají právě na právní formu s.r.o. a také rozbor nejzajímavějších institutů ochrany společníků a věřitelů které ZOK společně s NOZ poskytuje.

Je třeba zmínit rozdíl mezi původním schématem práce a předepsanou osnovou, a osnovou využitou pro potřeby skutečně vzniklé práce. Původní struktura práce navržená v „Zadání bakalářské práce“ se ukázala být neefektivní a došlo u ní tedy ke změně, jež je patrná v celé práci. Po konzultaci s vedoucím práce pak došlo k odlišnému rozvržení struktury, jež nejprve poukazuje na historický vývoj s.r.o. až do období samostatné České republiky. V další části práce lze nalézt základní vymezení současné úpravy s.r.o., jsou zde vyzdvihnuty nejdůležitější změny, týkající se s.r.o. po rekodifikaci a další změny týkající se postavení společníků a orgánů společnosti. Skutečně důležité změny, jakou jsou změna hodnoty minimálního vkladu společníků, upuštění od institutu minimální hodnoty základního kapitálu 200 000 Kč nebo možnost vzniku různých druhů podílů na společnosti a další, jsou uvedeny v úvodu kapitoly. Další změny týkající se postavení společníků a změny, jež ovlivňují orgány společnosti, jsou uvedeny v dalších podkapitolách.

Poslední blok práce je věnován mechanismům sloužících jako ochrana věřitelů a společníků obsažených v ZOK. U těchto se autoři zákona nechali velmi inspirovat podobou zahraničních právních úprav, a to se také odráží na jejich kvalitní propracovanosti. V práci je také uvedeno množství názorů, jež podrobují nová ustanovení ZOK kritice a hledají možná úskalí, jež mohou vzniknout tržním subjektům.

Pravděpodobně nejdůležitějším aspektem celé rekodifikace oblasti obchodního práva a tedy i ustanovení týkajících se s.r.o., je zjevná snaha autorů o co nejvyšší možnou míru liberalizace, která poskytuje tržním subjektům volnost v obchodním styku, stejně jako v úpravě společnosti samotné. Tím se s.r.o. na základě zcela zjevných znaků, jako jsou právě vydávání různých druhů podílů či kmenových listů, přibližuje mnohem více ryzí kapitálové společnosti jakou je akciová společnost. Naopak snížení minimálních vkladů společníků a s tím související snížení hodnoty základního kapitálu přibližuje s.r.o. ke společnostem osobním. Ovšem i zde je opět patrná snaha o liberalizaci, jelikož drtivá většina změn zavedených v ZOK je pouze fakultativní a společníkům tak dovoluje vytvořit společnost, která se blíží dnešní zákonné podobě a na kterou jsou společníci zvyklí.

Svobodná vůle společníků, patrná v celé rekodifikaci, se pak projeví nejspíše právě v obsahu společenských smluv, jež jsou základním dokumentem společnosti. Od společníků,

je napříště vyžadována určitá kreativita při tvorbě společenských smluv a je patrné, že bude často potřeba mnohem více odborné pomoci při jejich zpracování než doposud. Především pak, budou-li mít vůli využít svobodnou úpravu společenské smlouvy naplno, lze jim doporučit vyhledání odborníka, jež je s rektifikací srozuměn. Stále je však právní úprava s.r.o. v mnohém jednodušší, než je tomu u akciové společnosti a není pochyb, že s.r.o. zůstane i po rekodifikaci jednou z nejoblíbenějších forem obchodní korporace.

V souhrnu lze tedy nalézt určité množství nedokonalých ustanovení, jež budou jistě v praxi předmětem sporů a jejich význam bude ustálen opět až podle rozhodnutí soudů, ovšem celkově bude nová úprava s.r.o., stejně jako celá úprava soukromého práva, ku prospěchu tržních subjektů. Lze očekávat období, během něhož budou některá ustanovení podrobována zkouškou v praxi, ovšem tato úskalí můžeme označit jako přiměřenou cenu za doposud nevídané možnosti, jež právní úprava společnosti s ručením omezeným přináší.

Seznam použité literatury

Monografie

BARTOŠÍKOVÁ, Miroslava a Ivana ŠTENGLOVÁ. *Společnost s ručením omezeným*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2006, 660 s. Beckova edice právo a hospodářství. ISBN 80-717-9441-4.

DVOŘÁK, Tomáš. *Společnost s ručením omezeným*. 3. přepracované vydání. Praha: ASPI-Wolters Kluwer, 2008, 454 s. ISBN 978-80-7357-344-7.

ELIÁŠ, Karel. *Společnost s ručením omezeným*. 1. vyd. Praha: PROSPEKTRUM, 1997, s. 16-19. ISBN 80-7175-047-6.

HAVEL, Bohumil. *Obchodní korporace ve světle proměn: variace na neuzavřené téma správy obchodních korporací*. Vyd. 1. Praha: Auditorium, 2010, 196 s. ISBN 978-808-7284-117

HAVEL, Bohumil et al. *Zákon o obchodních korporacích: s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012,. ISBN 978-80-7208-923-9.

Odborné články

HÁMORSKÁ, Andrea. Povinnost členů orgánů obchodních korporací jednat s péčí řádného hospodáře po rekodifikaci. *Obchodněprávní revue*. 2012, roč. 4, č. 4, s. 250.

HAVEL, Bohumil. Společnost s ručením omezeným na úsvitu rekodifikace. *Obchodněprávní revue*. 2012, roč. 4, č. 4, s. 354.

HEJDA, Jan. Právní úprava podílu ve společnosti s ručením omezeným v rekodifikačním návrhu zákona o obchodních korporacích. *Obchodněprávní revue*. 2012, roč. 4, č. 4, s. 72-77.

KOŽIAK, Jaromír. Pravidlo podnikatelského úsudku v návrhu zákona o obchodních korporacích (a zahraničních právních úprav). *Obchodněprávní revue*. 2012, roč. 4, č. 4, s. 109.

PELIKÁN, Robert. Několik poznámek k úpravě společnosti s ručením omezeným v novém zákoně o obchodních korporacích. *Obchodněprávní revue*. 2012, roč. 4, č. 4, s. 79.

Právní předpisy

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník

Ostatní

MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČR. *Nový občanský zákoník: účinný od 1.1.2014* [online]. [cit. 2013-05-05]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/uvodni-stranka.html>

PEŠLOVÁ, Irena. Jednání společností po rekodifikaci občanského zákoníku. *BusinessInfo.cz* [online]. 2012 [cit. 2013-03-21]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/jednani-spolecnosti-po-rekodifikaci-obcanskeho-zakoniku-25102.html>

SPOLEČNOST S RUČENÍM OMEZENÝM VE SVĚTLE NÁVRHU ZÁKONA O OBCHODNÍCH KORPORACÍCH. *Epravo.cz* [online]. 2011, č. 75091 [cit. 2013-03-17]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/spolecnost-s-rucenim-omezenym-ve-svetle-navrhu-zakona-o-obchodnich-korporacich-75091.html>

Seznam obrázků

Obrázek 1 - Řetězení společností	31
--	----

Seznam zkratek

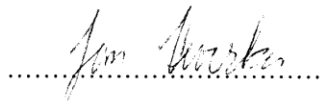
ObchZ –	Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
ZOK –	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
NOZ –	Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)
EU –	Evropská unie
a.s. –	akciová společnost
s.r.o. –	společnost s ručením omezeným

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byl seznámen s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 10. 5. 2013

jméno a příjmení studenta